

* Harry Pals: verbinder en aanjager" (foto Teunis Hol).

HARRY PALS MET EMERITAAT

Afscheid van een verbinder en aanjager

Liesbeth Timmers

Op zondag 9 september nam ds Harry Pals afscheid van de EUG/Janskerkgemeente vanwege zijn emeritaat. En wij namen afscheid van hem. Harry ging zelf voor in de ochtendviering. Na de viering waren er toespraken van EUG-voorzitter Jaap Rodenburg en van de voorzitter van de Protestantse Gemeente Utrecht, René van Bommel. En er was een inhoudelijk middagprogramma. Een terugblik.

De viering van die ochtend was de eerste in de cyclus

'Vrede'. Hoe toepasselijk... een thema dat Harry op het lijf geschreven is! We lazen uit Micha en uit Matteüs. Een roep om te proberen te leven vanuit een visioen – maar wat doen we daarmee? En wat doe je als iemand je op de linkerwang slaat? Of was het nou de rechter? Dat maakt zeker uit, zo liet de voorbereidingsgroep zien.

's Middags was er een afwisselend programma met als thema 'Verbinden en aanjagen'. Dit was ook de prikkelende titel van de terug-

blik die Harry in het jaar voor zijn afscheid had geschreven en die de basis was onder een samenspraak met sprekers over kerk, God en Bijbeltaal. De sprekers eindigden met een vraag aan Harry, waarop hij antwoordde. Daarna werd een EUG'er gevraagd wat gesprekken met Harry over dit onderwerp hadden gebracht. Dit werd afgewisseld met prachtige muziek door Laurens de Man, een gedicht over de kerk van Vlieland en een lied van de collega's. Tot slot spraken Harry's kinderen Piter en Geke over hoe zij hem hadden ervaren als vader en dominee.

Harry heeft veel betekend voor de EUG/Janskerkgemeente, en ook in de PGU zijn sporen nagelaten. Hij deed voluit mee aan de stedelijke uitdaging hoe kerk te zijn in een grote stad.

Pastorale brief

Zo was hij een van de initiatiefnemers van de pastorale brief aan elk lid van de PGU als geloofsbrief en inhoudelijke basis van het beleidsplan van de stad.

Zie verder pagina 6:

Hedendaags geloven geënt op traditie

PGU-DELEGATIE IN GHANA: GEWELDIG VRIENDENBEZOEK

Overal op straat kom je God tegen

Astrid Kappers

Eind juli vertrokken we met een delegatie van zeven PGU-leden voor ruim twee weken naar Ghana. We brachten een bezoek aan onze broers en zussen van de Presbyteriaanse Nativity gemeente in de wijk La van Accra, de hoofdstad van Ghana. Er bestaat al bijna 25 jaar een bijzondere vriendschapsband tussen de PGU en Nativity. Vriendschap op basis van gelijkwaardigheid. Geen hulpverleningsproject, geen zending of andere eenzijdige missie. Nee, elkaar ontmoeten, ervaringen en ideeën uitwisselen, van elkaar leren en elkaar inspireren. Gewoon zoals vrienden doen. In deze vriendschap vooral op het gebied van kerk en geloven, want ons geloof in dezelfde God is wat ons speciaal bindt. Dit jaar mochten wij dat in Ghana beleven.

En wát een verschillen met Nederland! Overal op straat kom je God en geloven tegen: op de wegwijzers die de vele kerken nadrukkelijk aanduiden, op grote billboards die religieuze evenementen aankondigen, maar ook simpelweg op allerlei winkeltjes en bedrijven die hun koopwaar of diensten aanprijzen met leuzen als: 'God is King fashion' en 'Focus on Jesus Beauty Salon'. In Utrecht zou je de helft van je klanten kwijtraaken met zo'n reclame. Maar in Ghana is praten over geloof zo gewoon als bij ons het hebben over het weer. En eerlijk gezegd, dat schept ruimte.

Zie verder pagina 7: **Positiviteit en hartelijkheid**

* De delegatie uit Utrecht bij de bevriende Ghanezen (foto Martin Tot).

Het kerkelijke bureau van de Protestantse Gemeente Utrecht is gesloten van maandag 24 december 2018 t/m dinsdag 1 januari 2019.

verder in dit nummer

Muziek

Het seizoen is weer volop aan de gang, wat evenzeer voor de muziek geldt. Concerten, festivals (Mystieke Vrouwen), vespers, cantate-uitvoeringen: ook deze Kerk in de Stad staat er weer 'vol' mee. Bijzonder is de her- ingebruikneming van de gerenoveerde concertvleugel die het Johannescentrum rijk is. Ook daar wordt een concert aan gewijd.

4

Relieken

Zou het mogelijk zijn op een andere manier naar relieken te kijken? In de Domkerk is van 12 oktober tot 12 november een (foto)tentoonstelling van 'heilige voorwerpen' die ooit in deze kathedraal stonden, lagen of hingen. Deze expositie sluit aan op een grote tentoonstelling van relieken in Museum Catharijneconvent.

8

Restauratie

De rijksoverheid stelt 2,1 miljoen euro beschikbaar voor de restauratie van de Domkerk. Dit kolossale project is al eerder uitgevoerd, maar opnieuw noodzakelijk. Ook de provinciale en de burgerlijke overheid dragen hun steentje bij aan dit grondige herstelwerk, waar de PGU uiteraard zelf ook het nodige aan dient te besteden.

11

Maar jullie zeggen: 'de vreemdeling is een schurk. Hij zal wat ik geef meteen verkopen.' Maar is hij arm omdat hij lui is? Is niemand arm door schipbreuk, ziekte, rechtszaken of andere moeilijkheden? Schamen jullie je niet? Open jullie handen. Wij zijn niet geroepen om rechters over het leven van een ander te zijn, want dan zullen we met niemand erbarmen hebben. Als Abraham die houding gehad had, zou hij geen engelen geherbergd hebben. Maar omdat hij allen ontvangen heeft, heeft hij zelfs ook engelen ontvangen.

Uit een preek van rond het jaar 400 na Christus

Dirk Neven

Rondom gastvrijheid is in Europa momenteel veel te doen is. Het is ook een zaak die dicht op onze eigen huid ligt. Vanuit de Schrift worden we opgeroepen gastvrij te zijn, maar we ervaren ook in ons zelf allerlei weerstand. Waar komt dat vandaan? En is weerstand tegen de 'vreemdeling', ook als dat gewoon onze jarenlange buurman is, erg? Wat zou de verleiding kunnen zijn van een positief en gastvrij leven? Wat moet je daarvoor overwinnen?

Een van passages die vaak aangehaald worden in dit verband is de uitspraak van Jezus in Matteüs 25: '...want Ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt Mij gehuisvest...'. De radicaliteit ervan is opmerkelijk: de volgelingen hebben niet zomaar het moreel goede gedaan, nee ze hebben in de ander die op hun weg kwam, Jezus zelf ontmoet, en Hem zelf vervolgens gehuisvest. Het op afstand houden van de vreemdeling, het weigeren hem gastvrij te

onthalen staat gelijk aan het Jezus zelf buiten de deur houden. Er zijn genoeg aanwijzingen dat het beoefenen van de gastvrijheid in de vroege kerk serieus genomen werd. Voedsel werd uitgedeeld aan de armen, er werd samen gegeten. Bij vriend en vijand stonden deze eerste christenen bekend om hun *philoxenia*, oftewel gastvrijheid. Letterlijk: liefde (philo) voor de vreemdeling.

* Gastvrijheid van Abraham.

Vreemdelingen

Deze begintijd van het christendom was vergeven van xenofobie, angst voor vreemdelingen (Fobos= angst, een xenos = een vreemdeling). Xenofobie betekent dat de vreemdeling niet welkom is. Je hebt voor hem geen geld, geen tijd en geen plaats over, en vooral ook geen ruimte in je ziel. 'Eigen volk eerst!'

De eerste christenen op dit punt waren dus radicaal, opstandig en subversief. Ze geloofden dat het Godsrijk ophanden was. Het zou snel komen, en het was passend om nu de goede keuze te maken in het spoor van Jezus, en in Hem de vreemdeling als de eigen

broeder of zuster te verwelkomen. En in de vreemdeling Jezus zelf te ontvangen. Daarbij speelde op de achtergrond het besef dat Jezus zijn uitspraak in Matteüs 25 deed in het kader van de grote eindtijdrede, waarbij het grote oordeel werd voorgehouden aan de 'rechtvaardigen' en de 'onverschilligen' (ik spreek bewust liever niet van 'onrechtvaardigen').

De geschiedenis is een andere weg gegaan. Het Godsrijk is (nog) niet aangebroken. In plaats daarvan werd het christendom in het Romeinse Rijk een gevestigde en officiële religie. Door de heersers vaak ook benut om de bestaande verhoudingen te steunen. Gelukkig voor de kerk is de roep om gastvrijheid nooit verstomd, maar het risico van verburgerlijking lag wel allerwegen op de loer. 'Waar is het ooit gelukt dat 'oorspronkelijke' bewoners en vreemdelingen tot een harmonieus samenleven kwamen?'. Ministers worden er gelukkig nog steeds door in het nauw gebracht.

Oerzonde

Sporen van de oerzonde (ik spreek bewust niet van erfzonde!) van de angst voor de ander zijn tot in de poriën van de taal te vinden. In sommige talen betekent hetzelfde woord 'gast' en 'vijand'. De Latijnse woorden *hostis* (vijand) en *hospes* (gast) en ook het Franse *hôte* zijn van dezelfde wortel *host* afgeleid. Dubbelzinnigheid, angst en misschien ook nieuwsgierigheid verdringen zich rondom de vreemdeling. Toch zijn er in die zelfde taal ook lichtpuntjes. Het Duitse woord voor *Gastfreundschaft* wijst op een overwinning; van je vijand heb je

MEDITATIEF MOMENT

een vriend weten te maken, dankzij de praktijk van de gastvrijheid. En het eerder genoemde Franse *hôte* betekent niet altijd gast, maar ook *gastheer*!

We worstelen kortom met de vreemdheid van de ander. Er is angst, angst voor de onbekende met zijn vreemde gebruiken, die opspeelt juist op die momenten dat wij, en onze cultuur onzeker is. In een identiteitscrisis verkeert. En tegelijk is er de roep om humaniteit. Velen verbinden die nog altijd met het voorbeeld van Jezus, in zijn weergaloze verbeelding. Die ander, die vreemdeling, dat ben ik zelf. Zo draagt in onze levens elke ander, elke gast in zijn persoon een geheim mee dat naar meer, naar een ander, of een andere wereld verwijst. Ook als dat de nabije ander is, in je eigen bestaan overigens. Je broer, je partner, je buur.

Een van de mooiste verhalen over gastvrijheid is voor mij het bericht van Abraham en Sara voor hun tent (Genesis 18). Die tent is open, symbool voor een open toekomst. Zij bieden ruimte aan de drie hemelse vreemdelingen, maar de ruimte die zij bieden zet ook hen zelf in de ruimte. De vreemdeling die onze gast wil zijn, heeft ons iets te geven, waardoor je als mens wordt verrijkt.

Ode aan een leraar

Een protestantse school de MULO, zoals zij toen nog heette
daar stond hij voor de klas, mijn leraar
gekromd bleek en mager –
ik zat vooraan, in de eerste bank
een meisje van dertien –
godsdiens was zijn vak
met passie voor de oude kerk
de eerste eeuwen
toen het allemaal begon
als hij vertelde kwamen
zijn doffe ogen tot leven
wij hingen aan zijn lippen –
namen als komende van een
andere planeet strooide hij
voor onze voeten:
Athanasius Ambrosius Polycarpus
wij raaptten ze op
de verhalen van weleer
vol wijsheid en moed
hij opende een nieuwe wereld
onze eigen horizon voorbij
ons vergezicht dat altijd eindigde
en weer begon bij Luther en
Calvin –
hij gaf ons door een rijkdom
een bron waaruit ik nu nog put –
mijn dank is groot en zal hem wel
bereiken
door alle hemelen der hemelen
heen –

Oeke Kruythof

75

Vijfzeventig
een mooi getal
Vijfzeventig
verleden groeit
toekomst krimt.
Nee, het is wennen
zit als een te grote jas
moet nog wat groeien
tot hij past!
Vijfzeventig
we gaan het toch maar vieren
dan geloof ik het misschien!
Het went nu al een beetje
ach, vijfzeventig
het is maar een getal.

Fredy Schild

Sprookje

Ik zie een diepblauwe lucht
schitterend gerande wolken
die hier en daar een drup regen
beloven.
Een zilveren vogel verdwijnt even
in het dons
tekent zuiver witte strepen in het
blauw.
Een droom vol leven glijdt door
de lucht
als een sprookje.....
Een sprookje waar we maar al te
graag in geloven
zorgen om de natuur
vooruitschuivend
hopend op een wonder.

Fredy Schild

Piet Warners

Onze kerk zegt in haar kerkorde dat we als kerk gestalte moeten geven aan onze onopgeefbare verbondenheid met Israël. Daarom is elk jaar weer de eerste zondag in oktober de Israëlzondag. Deze zondag is gekozen omdat ze altijd in de buurt is van de grote Joodse najaarsfeesten is. Dit jaar waren die feesten vroeg want op 2 oktober was het Simchat Tora = Vreugde der Wet.

Volgend jaar valt die dag op 23 oktober. Dat verschil in datum heeft te maken met het feit dat de Joodse kalender is gebaseerd op de maanstanden, waardoor het jaar een dag of tien korter is. Daarom wordt er geregeld een schrikkelmaand ingevoerd om niet teveel uit de pas te lopen met de zonnekalender. Volgend jaar is dus weer zo'n schrikkeljaar. Zo blijven de najaarsfeesten in het najaar.

Zeer recent kreeg ik uit een nalatenschap een oud boek: 'Het Nieuwe Testament en de Talmud' door S.J. Moscoviter, gepubliceerd in 1883. De Talmud is het grote Joodse verzamelwerk ontstaan uit de mondelinge traditie die vanaf Ezra (vierde eeuw voor Christus) met allerlei uitleg van, gedachten over en verhalen rondom de Hebreeuwse Bijbel.

* Het boek van Moscoviter.

Salomon Jacob Moscoviter (1827-1912) was van 1856 tot 1897 secretaris van de Israëlitische Gemeente van Rotterdam. In een bespreking in De Gids jaargang 49 (1885) wijdt de Utrechtse Oudtestamenticus Dr J.J.P.Valeton een uitgebreide recensie aan dit boek. Hij vat het zo samen: "Alles wat er goed is in de moraal van het Nieuwe Testament, is ontleend aan de Talmudische literatuur; wat daarmede niet overeen te brengen is, is met de oorspronkelijke bedoeling van het Christendom

ISRAËLZONDAG

Onopgeefbaar verbonden?!

in strijd... Het lag dan ook noch in de bedoeling van Jezus, noch in die van Paulus een nieuwen godsdienst te stichten en nog minder een anti-joodschen of zelfs een gewijzigd joodschen."

Bij elkaar houden

In zekere zin heeft Moscoviter dus geprobeerd Jodendom en christendom dichtbij elkaar te houden. Het gaat om twee vormen van godsdienst, die stoelen op dezelfde wortel. Die verbondenheid bestaat hoe dan ook! Dat geldt voor géén andere godsdienst. In zijn slotwoord schrijft hij: "Moge het mij zijn gegeven, door dit werk iets te hebben bijgedragen tot dat grote doel: *Wederkerige verdraagzaamheid en vrede, welwillendheid en humaan oordeel bij Christen en Jood*" (pagina 476). Moscoviter moet een zeer geleerd man geweest zijn die goed thuis was in het Nieuwe Testament, want vele verzen uit het NT legt hij naast regels uit de Talmud. Zo wilde hij in gesprek zijn met het christelijk geloof, vooral ook omdat hij schrok van de vele toenemende anti-judaïstische of antisemitische gedachten en daden in zijn tijd (...). Daarvan getuigt het volgende in het voorwoord: "Het is mode (...) zelfs in ons verdraagzaam en vrij-

zinnig Nederland geworden, iets over, maar meestal iets tegen de Joden te schrijven. En karakteristiek vooral, de moderne theologie blijft ten deze niet achter, maar staat (...) in de voorste rij" (pagina 9).

Bom

Zo is er in onze dagen vanuit de hoek van 'liberale' theologie aan de orde gesteld of dat kerkorde-artikel niet herzien moet worden, omdat de naam Israël te veel misverstanden oproept. De voorzitter van het Overlegorgaan Joden en Christenen (OJEC) reageert daarop met de opmerking dat dit een bom is onder onze goede verhoudingen met de Joden. "Je moet deze zondag niet afschaffen, maar de betekenis uitleggen" (dagblad Trouw van vrijdag 14 september). Een betere omschrijving van het doel van Israëlzondag kun je niet geven: niet afschaffen maar uitleggen waar het om gaat.

Het gaat om gestalte geven aan die onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël. Dat betekent niet het verheerlijken van de staat Israël. Maar die staat is wel deel van het volk Israël. Welke staat kun je wel verheerlijken met de Tora in je achterhoofd?

Vespers in Zuidoost

Op zondag 7 oktober is er om 17.00 uur een vesper in de Nicolaïkerk, waarin ds Dirk Neven zal voorgaan. Thema is: Kijk naar de vogels. De lezing is uit Matteüs 6: 24-34, de psalm van de zondag is Psalm 91. De organist is Berry van Berkum, cantor is Ko Zwanenburg en medewerking wordt verleend door de Vespercantorij Nicolaïkerk (zie elders in dit blad).

Op zondag 21 oktober is er om 17.00 uur een vesper in de Nicolaïkerk, waarin ds Hans Koops voorgaat. De lezing is uit Lukas 14: 1-11, en de psalm van de zondag is Psalm 75. Thema is: Eersten en laatsten.

Kijk naar de vogels!

Toelichting op de vesper op zondag 7 oktober in de Nicolaïkerk. De naamdag van Sint Franciscus van Assisi (Dierendag, 4 oktober) is de inspiratiebron voor deze maandelijkse vesper in de Nicolaïkerk.

Al jarenlang schrijft Jeroen 't Hart, lid van de Marcus-Nicolaïgemeente en componist, kerkmuziek. Tijdens deze vesper zal de Vespercantorij Nicolaïkerk onder leiding van Ko Zwanenburg zijn nieuwe compositie over de middeleeuwse hymne 'Te lucis ante Tēminum' zingen, een première! De Lofzang van Maria, die in deze vesper zal klinken, is een eerdere compositie van zijn hand.

* Jeroen 't Hart.

In deze vesper zingen wij ook het Zonnelied van Franciscus. In het Nieuwe Liedboek heeft dit lied (NLB 742) een nieuwe melodie gekregen. Deze melodie is geschreven door Berry van Berkum, de organist van de vesper. Aan het slot van de vesper klinkt er orgelmuziek van Olivier Messiaen (1908-1992). Messiaen wordt gezien als één van de grootste componisten van de twintigste eeuw. In veel van zijn composities heeft hij zich laten inspireren door de zang van de vogels.

Berry van Berkum speelt Communion – Les oiseaux et les sources (De vogels en de bronnen) uit Messe de la Pentecôte (1950). Schriftlezingen zullen zijn Psalm 91 en Matteüs 6: 24-34. Voorganger in deze vesper is ds Dirk Neven. De vesper begint om 17.00 uur.

Bach-cantate 48 in de Geertekerk

Op zondag 7 oktober om 19.30 uur is in de Geertekerk Bach-cantate 48: 'Ich elender Mensch, wer wird mich erlösen' te beluisteren. De solisten zijn: Gerben van der Werf (alt) en Eric Jansen (tenor). Koor en orkest staan deze keer onder leiding van Fokko Oldenhuis. De inleiding wordt verzorgd door Wim Faas. Toegang tot deze uitvoering is vrij, er is een collecte bij de uitgang. Meer over meedoen aan of bijwonen van Bach-cantates staat op de website www.bachcantates-utrecht.nl.

ALLERZIELEN ANDERS: NIEUWE RITUELEN IN EEN OUDE KERK

Behoefte aan rituelen

Marianne Verdel

Wat is er mooier dan een eeuwenoude kerkruimte centraal in de stad, waar de deuren openstaan om iedereen die iemand wil gedenken, te verwelkomen? Dat kan op 2 november in de Nicolaïkerk. Ouderling van de Marcus-Nicolaïgemeente Dineke Bergsteijn heeft al een lange geschiedenis met verlies, rouw en herinneren. Samen met Petra Branderhorst (De Zwaan Uitvaarten) richtte zij jaren geleden het rouwcafé TrösT op. Zij werkten toen beiden als vrijwilliger rouwbegeleiding bij Humanitas.

Wat is de aanleiding voor Allerzielen Anders?

Petra: "In 2016 wilde de stichting Willibrordkerk tijdens Allerzielen een centrale plek in de stad Utrecht inrichten waar iedereen kon binnenlopen die daar behoefte aan had. De stichting zocht mensen die ervaringen hadden met rituelen. Zo raakte ik betrokken bij deze nieuwe invulling van stilstand bij verlies. Omdat de Willibrordkerk werd verkocht en het niet meer mogelijk was om Allerzielen Anders daar te organiseren, nam ik contact op met Dineke."

Dineke: "Toen Petra belde met de vraag of de Nicolaïkerk als gastkerk kon optreden, had de gemeente Utrecht net een oproep gedaan aan de kerken om de deuren vaker te openen. Petra en ik hebben tijdens een vergadering van het moderamen van de Marcus-Nicolaïgemeente een

* Dineke Bergsteijn (links op de foto) en Petra Branderhorst: "...Door de geschiedenis van zo'n oud gebouw, weet je je gedragen en sta je in een lange traditie" (foto Marianne Verdel).

'pitch' gehouden. Ons voorstel was om op 2 november in de Nicolaïkerk een bijeenkomst te organiseren waarbij in samenwerking met muzikanten en kunstenaars oude en nieuwe rituelen bij rouw en gedenken een plaats konden krijgen. De kerkenraad stond positief achter ons initiatief. Het is ook fijn dat er subsidie beschikbaar is via het Initiatievenfonds Utrecht."

Kunstenaars

Waar komt de behoefte vandaan?

Petra: "Vroeger werden rituelen zoals bij Allerzielen gezien als iets

katholieks. Tegenwoordig wordt er meer aandacht aan besteed vanuit verschillende maatschappelijke geledingen, waaronder vanuit de kunstenaarswereld."

Dineke: "Ook de omroepen spelen op deze belangstelling in. Denk maar aan het tv-programma 'Ik mis je'."

Petra: "Ook mensen die niet aan een kerk verbonden zijn, hebben behoefte om met hun rouw ergens heen te gaan. Daarom is er het maandelijkse café TrösT van Stichting TrösT. Maar nu willen we met Allerzielen Anders op een centrale plek in de stad een jaarlijks terugkerend herinneringsmoment creëren."

Allerzielen anders

Wat gebeurt er op 2 november?

Petra: "Op 2 november is de kerk vanaf half vijf open, bij de ingang branden vuurkorven. De mensen komen binnen in een donkere kerk - op de achtergrond klinkt live-muziek - en zij schrijven de naam op van degene die zij met zich meedragen en willen gedenken en steken een lichtje aan. De beide dominees van de Marcus-Nicolaïgemeente heten de aanwezigen als gastheer welkom. Na het korte welkomstwoord volgt de kern van het gedachtenisritueel: er is klarinetmuziek, een Taizé-lijed, een verhalenverteller gevolgd door het noemen van de namen van de overledenen. In het midden van de kerk zingen drie zangeressen improviserend de namen, als in een litanie. Het zorgt voor een meditatief moment: de overledenen worden niet vergeten. Na het gemeenschappelijke gedeelte is er ook ruimte voor een individuele manier van gedenken."

Dineke: "Gedurende het samen zijn zijn er vrijwilligers aanwezig die voor opvang en rouwbegeleiding kunnen zorgen. Ook zijn er naast de dominees, kerkraadsleden en vrijwilligers van de Nicolaïkerk aanwezig. Bezoekers van Villa Vrede zijn uitgenodigd en zorgen voor de allerzielenkoekjes."

Waarom is gekozen voor Allerzielen Anders in een kerkgebouw?

Petra: "Allerzielen Anders heeft geen kerkelijke insteek; het is ook geen gedachtenisdienst, maar meer een herinneringsbijeenkomst waarbij aandacht is voor spiritualiteit. Mede daarom is toch bewust gekozen voor een kerkgebouw. De sfeer in een kerk spreekt veel mensen aan en zorgt ook voor een gevoel van veiligheid. De Nicolaïkerk is een kerk die omarmt, die openstaat voor mensen van diverse pluimage. Er gebeurt hier al heel veel: kerkdiensten, huwelijken, concerten en congressen. Wij streven naar laagdrempeligheid. Kerkelijk of niet, iedereen heeft met verlies te maken. En door de geschiedenis van zo'n oud gebouw, weet je je gedragen en sta je in een lange traditie."

Dineke: "Het zou heel fijn zijn als er nu mensen over de drempel stappen die normaal gesproken langs de kerk lopen. We willen een plek zijn die troost biedt."

Allerzielen Anders: Tijd voor Herinneringen

Nicolaïkerk, Nicolaaskerkhof 9
Vrijdag 2 november om 17.00 uur. Kerk open vanaf 16.30 uur, duur tot 18.30 uur.

Liturgie van het lichaam

Ds Catrien van Opstal

Ons lichaam is maar niet een ding. Niet maar, wat we uiteindelijk een 'stoffelijk overschot' noemen: water, vlees, bloed, botten, spieren. Ons lichaam is ook niet alleen maar bewegingsapparaat en zintuig voor de wereld. Ik ben steeds weer onder de indruk van wat ons lichaam weet en vertelt.

Bijvoorbeeld: iemand kreeg ooit een ongeluk door een aanrijding met een bromfiet. En nu, nog voordat zij zelf merkt dat er een brommer aankomt, heeft haar lichaam al gereageerd

met schrik. Als je bij de fysiotherapeut of een masseur komt en er wordt gedrukt op pijnlijke plekken, kunnen niet alleen tranen komen van au dat doet pijn, maar van veel diepere zielepijn, die daar ligt opgehoopt. Onlangs deed ik intrede in de kleine Lutherse Gemeente van Gouda, waar ik voor een minimaal deel naast de gemeente in Utrecht ga werken. Ik kreeg de zegen van de president van de Lutherse Synode. Ik kreeg niet alleen woorden, maar zoals dat is bij een zegen, werden er handen op mijn hoofd gelegd. En directer en anders dan woorden, maakten die warme handen die woorden tot werkelijkheid.

Als kind kreeg ik van mijn moeder een kus op de knie waarop ik gevallen was; meer dan een pleister hielp dat. De bemoedigende hand die iemand op je rug, die vermoeid en belast is, legt, heeft een directe uitwerking in een mens en geeft adem. In een tijd dat geloof vlak was, tijdens een bijeenkomst van 'Afstemmen op de Stilte', ervaren hoe de oefening die we daar deden iets opende. We stonden in de kring, breidden onze armen uit, sloegen onze armen weer voor onze borst; staken onze handen naar voren uit en hielden ze weer

voor de borst; hieven onze armen ten hemel en brachten ze weer terug voor de borst. En dat vlakke geloof kwam in die beweging tot beweging. Er kwam bewustzijn hoe er verlangen was naar hemel, er een innerlijke stem was, die dringend riep om God. Liturgie van het vlees ("Liturgy of the flesh") zo hoorde ik dit alles noemen in het boekje dat we lazten met het vrouwen-theologiegroepje waarmee we maandelijks bijeenkomen. De term wordt geïntroduceerd door Serene Jones, hoogleraar theologie en reformatorische predikante in haar boek "Trauma and Grace, theology in a ruptured world". Zij raakte in haar werk als predikante nauw betrokken bij mensen met PTSS, de posttraumatische stressstoornis. Aan het einde van haar boek geeft ze prijs dat ook zichzelf met ernstige verwondingen in haar leven te kampen had, en haar geloof verloor. "I lost my fate". Ze verloor haar nauwe verbinding met haar christelijke traditie, die voor haar samengevat wordt in het woord 'genade'. Ze ging het zoeken in andere godsdiensten en stromingen. Er ging haar geen licht op. De genade, dat weten van er mogen zijn, opgenomen zijn in Gods liefde en ruimte, hervond ze wonderlijk genoeg toen ze acupunctuur

LUTHERS GELUID

kreeg en yoga ging doen. De pijn die heel direct aan haar lichaam werd geheeld, werd door haar lichaam doorvertaald naar haar ziel. Ze wist weer wat genade was. Ze voelde de genade letterlijk door haar lichaam stromen.

De naald van de acupunctuur, de bewuste inademing bij yoga, handen die je onder handen nemen: van buitenaf wordt van binnenin geraakt. Pijn wordt gevoeld en geheeld.

Het wierp voor mij nieuw licht op de opstanding van Jezus Christus, dat vreemde verhaal van Pasen. Opstanding is liturgie van het vlees, beaming van het vlees. Jezus' littekens blijven, zijn handen zegenen weer met vrede. Zijn opgewekte lichaam vertelt het ons: genade. Net zoals brood en wijn en water dat doen.

Jandirk Pronk

Deze zomer heeft pianotechnicus Koos Smolenaars een compleet renovatieprogramma uitgevoerd op de vleugel in de Johanneskerk, waardoor deze weer klinkt als ooit. Dat willen we vieren met een concert. Op zaterdag 27 oktober, 's middags om 16.00 uur zal de Blüthner-vleugel te horen zijn in verschillende werken voor piano en voor piano en koor.

Sinds een deel van de Centrumgemeente samen met cantor Wick Gispen zich aansloot bij de Johanneskerk en samen de Johannescentrumgemeente vormde, genieten we in de Johanneskerk van de prachtige klanken van een Blüthner-concertvleugel. Een historisch instrument gebouwd in 1950 met het voor Blüthner-vleugels kenmerkende Aliquot-systeem.

Dat wil zeggen dat boven elke snaar aan de diskant naast de drie snaren die aangeslagen worden een vierde snaar meetrilt die niet wordt aangeslagen. En die snaar zorgt voor het prachtige helder

Historische vleugel in Johanneskerk gerenoveerd

* De gerenoveerde Blüthner-concertvleugel in het Johannescentrum (foto Jandirk Pronk).

klaterende geluid van dat deel van het klavier.

Door de grondige opknappbeurt aan de vleugel ervaren wij in de Johanneskerk het weer als een feest dat we een zo mooi en bijzonder instrument tot onze beschikking hebben.

In het concert ter gelegenheid van de voltooid renovatie, treedt cantor/pianist Wick Gispen op. Daarnaast verleent het Monteverdi Kamerkoor Utrecht onder leiding van Wouter Verhage medewerking aan het concert. Het koor zingt een aantal liederen van Hubert Parry uit de serie *Songs of Farewell*.

Zo'n renovatie is een ingrijpend project, dat veel deskundigheid en tijd vraagt en dus ook geld van een gemeente die financieel niet rijk is, maar het toch belangrijk vond om deze uitgave te doen. De opbrengst van het concert (de entree is minimaal € 7,50) is ter dekking van een deel van deze kosten.

Vesper-Intro met Edward Postma

Driemaal per jaar organiseert de Domkerk een Vesper-Intro, een bijeenkomst voor nadere toerusting aangaande de vespers. Wij hechten er aan, in de vormgeving van de liturgie, ons te oriënteren op de katholieke traditie. De aloude katholieke mis en de aloude getijden blijven een ijkpunt voor ons liturgisch handelen. Zo is de vormgeving van de liturgie van onze vespers sterk verwant aan de vespers in de kloosters. Maar er zijn ook verschillen en wat zijn deze verschillen en waarom zijn deze verschillen er? Deze vraag intrigeerde ons en wij riepen de hulp in van ds Eward Postma. Voor Eward is een optreden in de Domkerk een thuiswedstrijd. Hij was jarenlang lid van onze werkgroep liturgie en kerkmuziek. Eward is nu predikant te Ginneken en docent liturgiek aan de PThU. Hij zal de ordes van dienst van een Domvesper en van een vesper in een klooster naast elkaar leggen en ons uitdagen om de verschillen te constateren en met ons zoeken naar een verklaring voor deze verschillen. Zie ook het wijknieuws op pagina 13.

Ine Pont en Piet van Helden

Concerten in Domkerk

Op zaterdag 29 september concertteert Domorganist Jan Hage met de 'Pièces d'Orgue' van de Franse componist François Couperin (1668-1733). Deze uitvoering in het kader van de reeks Zaterdagmiddagmuziek in de Domkerk begint evenals de volgende vermelde om 15.30 uur. De week daarop, op zaterdag 6 oktober geven koor, solisten en barokorkest van de Domcantorij onder leiding van Domcantor Remco de Graas werken van twee Bach-mannen ten beste: Muziek voor het Michaëlisfeest van Johann Sebastian Bach (1685-1750) en van Johann Christoph Bach (1642-1703) de cantate 'Es erhub sich ein Streit' (uit het Alt-Bachisches Archiv). Van eerstgenoemde grootmeester klinkt die zaterdag ook nog de cantate 'Es erhub sich ein Streit' (BWV 19). Op zaterdag 13 oktober speelt Domorganist Jan Hage opnieuw orgelwerken van Johann Sebastian Bach en op 20 oktober is de zaterdagmiddagmuziek in de Domkerk van Heinrich Schütz (1585-1672). Het solistenensemble Cantores Martini voert dan Schütz' bewerking van Psalm 119, Schwanengesang 2, uit.

De middag van 27 oktober klinkt de beroemde cantate 'Jauchzet Gott in allen Landen' (BWV 51) van Johann Sebastian Bach (1685-1750) door de gewelven van de Domkerk, te volgen door het orgelconcert in G groot (Wotq. 444) van Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788). Sopraan Tanja Obalski en solisten uit het barokorkest van de Domcantorij voeren deze werken uit, in nauw samenspel met Jan Hage.

Alle concerten op zaterdagmiddag zijn in principe gratis toegankelijk, waarbij een minimale donatie van vijf euro per persoon in de collectezak bij de uitgang wordt verwacht.

Het raadsel van het licht

Jaap Boeschoten

In de Janskerk zingt de Schola Davidica op zondag 28 oktober weer een Choral Evensong. Hoofdmoot van het programma is de uitvoering van een deel uit Edward Elgar's Enigma Variaties.

Op een herfstige oktoberavond in 1898 stak componist Edward Elgar (1857-1934) een sigaar op en ging achter de piano zitten. Het was een vermoeiende lesdag geweest en hij kon op de piano doel noch richting vinden. Dromerig improviseerde hij wat. Plotseling onderbrak zijn vrouw hem. "Edward", zei ze, "dat is een mooi deuntje." Het was alsof de componist uit een droom ontwaakte, schreef hij later. "Deuntje?" vroeg hij. "Welk deuntje?" "Wat je zonet speelde",

antwoordde ze. "Doe het nog eens. Ik vond het mooi." Elgar begon opnieuw totdat zijn vrouw plotseling riep: "Dit is het!" En zo ontstond, volgens de componist, het thema van zijn beroemde Enigma Variaties.

Al meer dan een eeuw lang heeft men geprobeerd erachter te komen wat de melodie is die Elgar hierin heeft verborgen.

In de Choral Evensong van 28 oktober zingt de Schola Davidica een vocale bewerking door John Cameron van deel 9, 'Nimrod', van Elgars Enigma Variaties. De tekst die op die bekende en geliefde wordt gezongen, is 'Lux eaterna', een gebed uit de requiemmis om licht te laten schijnen op al de heiligen van eeuwen her. De bede om licht en rust wordt door de muziek met zijn lange lijnen prachtig gedragen en uitgebeeld.

Het koorgebed aan het begin van deze Choral Evensong bezingt ook het licht: 'Lighten our darkness', voor vaste bezoekers van de Evensong wel bekend als de derde 'collect' (gebed) van de Responses (gezongen gebeden). Het is op muziek gezet door de opkomende Engelse componist en jazz-musicus (piano en contrabas) Alexander L'Estrange (1974) uit Oxford.

De Responses in deze Evensong (met daarin ook de tekst van de derde 'collect') zijn van William Smith met The Lord's Prayer van Robert Stone. De Canticles (Magnificat en Nunc dimittis) in D van Charles Wood zijn in hetzelfde jaar geschreven als de Enigma Variaties van Elgar, 1898. Het is zijn eerste en bekendste zetting van deze teksten en worden wel de 'samenvatting van de Engelse eredienst' genoemd. De psalmchants in deze Evensong zijn van Wesley,

Walmisley en anderen. Kom ook naar dit prachtige uur tussen licht en donker op 28 oktober om 17.00 uur in de Janskerk en geniet van de donkere en lichte klanken van deze sfeervolle en mysterieuze muziek. Het koor staat onder leiding van Daniël Rouwkema, het orgel wordt bespeeld door Jan Hage. Het begint om 17.00 uur, de deur is open om 16.30 uur. Toegang is gratis, er is een collecte bij de uitgang.

Vooraankondiging:

In de Choral Evensong van zondag 25 november viert de Schola Davidica Utrecht haar 35-jarig bestaan in een bijzondere feestelijke Evensong rondom het thema 'mystieke vrouwen'. Dan wordt een speciaal door Jan Hage voor het koor geschreven werk gezongen op tekst van Hildegard Von Bingen. Houd de datum vrij!

‘Vergnüge dich’ in de Ste Gertrudis

Mendelssohn en Händel, uit te voeren door drie vrouwen die ieder voor zich kunnen terugzien op een brede muzikale ervaring in binnen- en buitenland: Marjon Strijk, sopraan, Lucia van Vugt, sopraan en Eveline M. Jansen, orgel. Het ligt voor de hand dat bij de werken van Bach ruim aandacht wordt gegeven aan zijn cantates. Maar ook zijn bekende koraal 'Schmücke dich, o liebe Seele' komt zowel in een vocale versie ten gehore als in een uitvoering als orgelkoraal. Van Mendelssohn kan de luisteraar genieten van het duet 'Ich harrete des Herrn'. Eveneens als duet vertolken beide sopranen Händel's 'Der Herr ist mein Heil' uit het oratorium 'Israel in Ägypten'. De organisatoren van dit zondagmiddagconcert verwelkomen

* Eveline M. Jansen, organist.

Tijdens een concert op 7 oktober in de Ste Gertrudiskathedraal kunnen de toehoorders genieten van een prachtige mix van vocale en instrumentale muziek.

Op die zondagmiddag klinken befaamde werken van Bach,

* Lucia van Vugt, sopraan.

* Marjon Strijk, sopraan

de muzikliefhebbers graag in de Gertrudiskathedraal, die een zeer passende omgeving biedt om de samenhang tussen cultuur en geloof te ervaren. Het concert in de kathedraal aan het Willemsplantsoen begint om 16.00 uur, een half uur tevoren is de kerk open. Vrije toegang, bij de uitgang is een collecte.

Vorming en Toerusting over gastvrijheid

Op maandag 1 oktober is er in het kader van Vorming en Toerusting in de Nicolaïkerk een leerhuis over de 'spiritualiteit van de gastvrijheid'.

Het jaarthema van het nieuwe seizoen: 'gastvrijheid' roept allerlei nobele gevoelens op. Gastvrij willen we allemaal wel zijn. En wie zou niet door een ander gastvrij ontvangen willen worden, zeker als je aan de grond zit? Maar mensen en culturen zijn niet van nature gastvrij. Het feit dat in veel talen hetzelfde grondwoord zowel 'gast' als 'vijand' kan betekenen, zet ons aan het denken. Wie weet of je niet door de vreemdeling binnen te laten een 'paard van Troje' binnenhaalt? Angst loert om de hoek van het huis van de gastvrijheid. En toch overwinnen veel mensen deze angst. En toch ervaren veel mensen gastvrijheid als een (godsdienstig) gebod. Wat maakt dat wij mensen over onze eigen schaduw heen kunnen springen? En wie is 'God' voor ons in deze vragen?

Het leerhuis met inleiders ds Dirk Neven en ds Hans Koops is in de Tuinzaal en begint om 20.00 uur.

Jubileum 130 jaar Leger des Heils

In de weekwisseling van 13 op 14 oktober viert het Kerkgenootschap Leger des Heils Utrecht zijn 130 jarig jubileum. Dit gebeurt met onder meer een jubileumavond op zaterdag 13 oktober, in het Johannescentrum aan de Moezeldreef 400 in Utrecht-Overvecht. De avond, waaraan medewerking wordt verleend door een reünisten zangkoor en brassband, begint om 19.30 uur. Tijdens de avond zal ook burgemeester Jan van Zaanen het woord voeren. De toegang is gratis, een goede collecte wordt aanbevolen. Zondag 14 oktober zal er een dankdienst zijn in het eigen gebouw aan de Schooneggendreef 27h.

Zondagavondzang in Huis Dominicus

Op 30 september om 17.30 uur is er in het Huis van Dominicus een zondagavondzang met composities van de Franse dominicaan André Gouzes. De Zondagavondzang wordt elke laatste zondag van de maand gehouden in het Huis van Dominicus (Dominicuskerk) Händelstraat, Utrecht Oog in Al.

Er is een koor gevormd - de Schola Dominicana - dat onder leiding van Leny Beemer steeds anderhalf uur vóór de viering repeteert. Wie wil komen meezingen, kan aansluiten bij de repetitie op zondag 30 september om 16.00 uur. Na de viering is er ontmoeting met een drankje en knabbel in de naastgelegen kapel. Vervolgdata: zondag 21 oktober (bij uitzondering de derde zondag van de maand) en zondag 25 november.

Astrid van Kooten en Marry Mos

Hoe (over)leef je met een kleine beurs? Deze vraag vormt de rode draad van de week rondom Internationale Armoededag. Van 10 tot en met 17 oktober houdt de Armoedecoalitie in de wijken Kanaleneiland, Zuilen/ Ondiep en Overvecht een Wegwijswandeling, Dialoogbijeenkomst en Deeldiner, waar minima hun voordeel mee kunnen doen. Verder zal er van alles worden weggegeven onder andere op het slotfestival in gebouw Stefanus in Overvecht.

'Rijke' mensen beseffen het vaak niet, maar voor mensen met weinig geld vormt het leven een continue puzzel hoe zij zonder kleerscheuren het einde van de maand kunnen halen. Onverwachte uitgaven zoals versleten schoenen van een puberzoon, een gestolen fiets of een kapotte wasmachine komen daarom nooit uit.

Toch zijn er mensen, die het lukt het hoofd (financieel) boven water te houden. Voor hen is het bijna een sport om de uitdagingen waar zij voor staan, te tackelen. Hoe lukt hen dat? Wat valt er van hen te leren? En hoe zit dat met gemeentelijke en sociaal maatschappelijke organisaties, kerken en fondsen? Wat hebben zij mensen met een laag inkomen

letterlijk en figuurlijk te bieden? In de week van 10 tot en met 17 oktober zal door middel van een wandeling, een puzzelavond en

een dialoogbijeenkomst een antwoord worden gegeven op deze en soortelijke vragen. In drie wijken wordt een Weg-

wijswandeling op poten gezet, die voert langs organisaties en instanties waar hulp en ondersteuning, spullen en voedsel worden aangeboden. In diezelfde wijken is er een Deeldiner, waar tips en trucs worden uitgewisseld om financiële tegenvallers het hoofd te bieden. Voorts kunnen mensen tijdens een Dialoogbijeenkomst met elkaar in gesprek over hun situatie. Die op 16 oktober - in samenwerking met de gemeente - vormt de opmaat naar de nieuwe nota over de aanpak van armoede en schulden. In de week maken we mensen vervolgens graag blij door (uit) te delen. Denk aan gratis spullen, maar ook kaartjes, waarmee mensen met een laag inkomen gratis naar theater, festival of film kunnen gaan.

Tot slot staan we op 17 oktober stil bij de viering van Internationale armoededag. Op die dag biedt het programma in en rond ZIMIHC theater Stefanus o.a. kinder- en jongerenactiviteiten, een informatie- en weggeefmarkt, de première van theateervoorstelling 'Tikkie' van Jong STUT, een optreden van Neco Novellas.

Nadere informatie

Wie vragen heeft over een van de activiteiten in oktober of misschien spullen, voedsel, kaartjes of iets anders wil weggeven, kan contact opnemen met Astrid van Kooten, mail: astridvankooten@tussenvoorziening.nl of Marry Mos, mail: marrymos@tussenvoorziening.nl; telefoon: 06-1868 0097.

INTERNATIONALE ARMOEDEDAG

Advies, hulp, spullen en voedsel voor bijna niets

FESTIVAL VAN 10 T/M 17 OKTOBER

Erna Treurniet
buurtpastor in Overvecht

"De armoede is uit mijn hoofd." Zó zegt ze het. O, wat is dit ongelooflijk geweldig. Dank God.

Na de zomer zie ik haar weer. Hoe gaat het? "Ze zijn weer naar school allemaal. Ik neem even rust. Kijk". Ze doet de koelkast open. "Het is afgelopen met chips. Ik koop het niet meer. Ik heb kleine tomaatjes en worteltjes". En eten ze dat? "Er is niks anders, dus ze moeten wel. Kijk maar. Ze hebben er van gegeten."

Ze is moeder van vijf kinderen, ook van pubers. - Daarom noem ik haar naam niet, ook al mag het van haar. - En ze is oma. En vóór de zomer af-

gestudeerd aan het Zadkine, MBO 4, opleiding begeleiding bijzondere doelgroepen, ervaringsdeskundige. Ze is één van de eerste afgestudeerden van EDASU - de Utrechtse opleiding Ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale Uitsluiting. Een prestatie van formaat. Twee jaar lang naar school, stage lopen, verslagen maken, zorg voor je gezin, huishouden en voortdurende geldzorgen. Het was voor iedereen nieuw, die opleiding. Voor studenten en docenten. Voor stagebegeleiders van buurtteams, voor de medewerkers van Werk&Inkomen. Een stagevergoeding voor iemand met een bijstandsuitkering? Studiekosten voor iemand met een bijstandsuitkering? Een reiskosten? Steeds weer ging er iets mis. Werd de vergoeding van haar uitkering afgetrokken, kreeg ze een voorschot om dat te repareren, moest ze dat voorschot weer terug betalen. Ze wisten het niet goed daar bij W&I. En zij zat voortdurend in onzekerheid: hoeveel heb ik de komende maand? Kan ik mijn rekeningen betalen. Meerdere keren stond ze op het punt af te zien van die vergoeding of zelfs te stoppen met de opleiding. De stress was enorm.

Maar de woede ook. Mogelijk dat dat haar erdoor sleepte. Of toch de motivatie. En dat ze ontdekte dat ze er goed in was. Ze kon het, die studie. En ze bleek een gewaardeerde stagiaire in het buurtteam. Ze zoekt nu werk. En daarnaast wil ze verder studeren, HBO. Dat is niet eenvoudig, werk vinden. Buurtteammedewerkers zijn HBO-ers. De EDASU afgestudeerden zijn MBO-ers. Dat sluit niet aan. Maar dat niet-aansluiten is nou net de reden voor de opleiding EDASU: Ervaringsdeskundigen die anders praten, anders denken en daardoor juist de schakel kunnen zijn naar de hulpvragers. Want armoede zit in je hoofd. En weten hoe dat werkt, wat dat met een mens doet, dat is het grote verschil tussen deskundigen door opleiding en deskundigen uit ervaring. De ervaringsdeskundigen mét opleiding zijn onmisbaar in de buurtteams. En denk niet dat die ervaringsdeskundigen met hun begrip watjes zijn. Ze zijn scherp en direct. En zij kunnen dingen zeggen, die ik niet kan zeggen. Als ik met mijn zorgeloos bestaan als het om geld gaat, zeg, dat je heel goed gezond én goedkoop kunt eten, wordt dat

De armoede is uit mijn hoofd

UIT OVERVECHT

als betutteling gezien. Of sterker: als kritiek gevoeld en als een bevestiging dat mensen met weinig geld niet met geld om kunnen gaan en niet gezond kunnen koken. Als een ervaringsdeskundige hetzelfde zegt, is dat een opmerking die perspectief biedt: O, kan dat. Als jij dat kan, dan kan ik het ook. Ook al wéét ik dat het zo werkt, alleen een ervaringsdeskundige kan en misschien mag tegen een ander zeggen dat armoede in je hoofd zit.

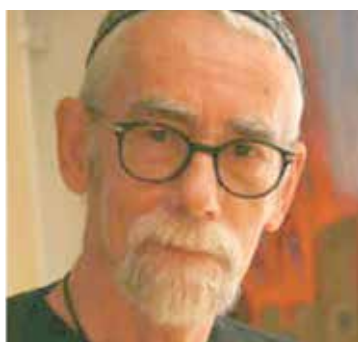
O, er moet zoveel gebeuren, wil armoede in ons land tot het verleden behoren. Vooral op het gebied van werk-en-inkomensbeleid in ons land. Maar alles en vooral iedereen die kan bijdragen aan perspectief voor mensen die leven in armoede verdient aandacht en ruimte en geld.

Zo zou het kunnen: geïnspireerd worden door de Kabbala

Kees Wijnen

In het Johannescentrum zijn dit najaar drie leerhuisavonden met dr. Marcus van Loopik en dr. Gertjan (Gershom) Kloens. Ze gaan over de Joodse traditie van de kabbala.

Geluk, liefde, eigenbelang en rechtvaardigheid. Het zijn thema's die elk individu en elke gemeenschap raken. Hoe geven we op een zinvolle manier vorm aan ons

* Gert Jan Kloens is psycholoog en psychotherapeut, Ambassadeur Netwerk Kwaliteitsontwikkeling Geestelijke Gezondheidszorg en als docent verbonden aan de Erasmusuniversiteit. Hij is de auteur van 'Wat is liefde, een pleidooi' (samen met drs. Grethe van Duijn).

leven en dragen we bij aan dat van anderen? Kortom: wat is de kunst van het leven?

Dr. Marcus van Loopik en dr. Gert Jan (Gershom) Kloens vertellen verhalenderwijs over de levenslessen die de oeroude Joodse traditie van de kabbala geeft. De kabbala vertelt veel spirituele verhalen, laat die hand in hand gaan met een zorgvuldige analyse van de mens en geeft zo een diepgaand inzicht in het wezen van de mens. Na een kenschets van de Joodse mystiek in het algemeen en de kabbala in het bijzonder, zal de psychologische en therapeutische waarde en toepassing van kabbala op deze avonden dan ook centraal staan. Want de Joodse mystiek is in de eerste plaats een manier van leven. Mystiek is doen. In zijn pas verschenen boek 'Kabbala als levenskunst' schrijft Marcus van Loopik: "Mijn streven is vooral te laten zien dat kabbalistische mystiek veel meer vertegenwoordigt dan een esoterisch 'systeem'. (...) Geen kabbalist wil zich gedragen als iemand die voortdurend naar de hemel of in de verte staart en vervolgens in een kuil valt, omdat hij niet oplet waar hij loopt. (...) Kabbala leert ons met analytische en spirituele blik naar de dagelijkse wereld om ons heen

te kijken, niet in de laatste plaats ook naar onszelf. De mens vormt volgens de kabbalisten een vat vol tegenstrijdige impulsen binnen een werkelijkheid die verscheurd en gebroken is. Kabbala helpt op een helende manier met onszelf en de wereld om te gaan en met de wisselende lotgevallen van het bestaan in het reine te komen."

De leerhuisavonden zijn bedoeld voor gelovige en ongelovige zoekers, voor wie iets heeft of had met een geloofstraditie en voor wie daar wel eens op een andere mee wil kennismaken. Ze beginnen om 20.15 uur precies en eindigen om 22.00 uur. Halverwege de avond is er een pauze. De avonden hebben het karakter van een hoorcollege. Deze avonden zijn een onderdeel van de totale leerhuiscyclus van twaalf avonden. Kosten voor bijwonen van de hele serie bedragen 55 euro.

* Dr. Marcus van Loopik is judaïcus en grafisch kunstenaar. Joodse mystiek is voor hem een vanzelfsprekend onderdeel van zijn Joods zijn. Hij promoveerde aan de VU op joods messianisme en publiceerde veel over het jodendom, onder andere voor het tijdschrift Tenachon. Recent verscheen zijn boek 'Kabbala als Levenskunst'.

Wanneer: woensdag 14 en 28 november (Van Loopik), 12 december (Kloens).

Waar: Johannescentrum, Moezeldreef 400, Overvecht,

Kosten: € 7,50 per avond over te maken op rekeningnummer:

IBAN NL 51 INGB 000 1763920 ten name van: Leerhuis Johannescentrum Overvecht te Utrecht.

Inlichtingen en opgave bij: Kees Wijnen / St. Eustatiusdreef 308 / 3564 GG Utrecht / 030-2624278 e-mail: wijnenkees@gmail.com.

Hedendaags geloven geënt op traditie

(vervolg van voorpagina)

Ds Harry Pals initieerde de gesprekken tussen de wijkpredikanten en -voorzitters over de vraag hoe we de PGU over 25 jaar zien – een inspirerende aanvulling op het noodzakelijke vergaderen. Voor hem was – en is – een (binnenstads)kerk een plek waar je terecht moet kunnen met je vragen, maar waar je ook moet willen durven vinden. In de stedelijke discussies had Harry een kritisch-positieve inbreng: hij heeft er regelmatig voor gepleit dat we ons als kerk niet moesten laten leiden door sluitende begrotingen, maar door de inhoud van het werk en de inspiratie van mensen.

Harry heeft zich als predikant ingezet voor vluchtelingen in onze stad. Toen Europa in 2015 werd 'overspoeld' met immigranten en de anti-islambeweging Pegida in Utrecht ging demonstreren, gooide Harry de deuren van de Janskerk open om als kerk een eigen, ander geluid te laten horen, van warm en gastvrij welkom aan deze mensen. "Omdat wij geloven dat voor God geen mens waardevol is; omdat wij weten dat gastvrijheid een grote rol speelt in de Bijbelse en kerkelijke traditie; omdat wij ervaren dat geloof angst uitbant en tot zorg oproept."

Dit was het begin van de beweging Utrecht Bekent Kleur; het was Harry die een krachtig appél op de PGU deed hierin te participeren, om zo het kerkelijke geluid in te brengen in het midden van het maatschappelijk debat. Hij heeft zelf enkele jaren die rol vervuld.

Harry is een tijd penningmeester geweest in de pilotfase van de Choral Evensong pioniersplek: een evensong op koopavond en aansluitend naar de kroeg voor gesprek en gemeenschapsvorming. Een thema waar hij zich de laatste jaren ook op richtte was het beeld van de maakbare mens, dat zo tegenstrijdig is aan het Bijbelse mensbeeld.

Harry heeft altijd gezocht naar een hedendaagse invulling van geloven, maar wel geënt op de traditie: hij schuwde de traditie niet, maar nam die mee en probeerde haar toegankelijk te maken voor en te verbinden met ons mensen van het hier en nu. "De oude woorden hernemen, vloeibaar maken, ermee spelen en ze zo om en om draaien en in onze wereld plaatsen - dat is wat ik heel graag heb willen doen," zo schrijft hij in zijn terugblik. En in de EUG/Janskerk heeft hij dat zeker gedaan.

Betrokken

Harry was als pastor betrokken op mens en maatschappij, van

* Harry Pals geeft de zegen door die hij zelf kreeg (foto Peet Valstar).

gemeenteleden tot mensen met wie hij samenwerkte en kwetsbare groepen mensen. René van Bemmell typeerde hem als volgt: "Scherp en met een snufje plagerende humor. Met mooie en inspirerende teksten en eigentijdse geloofstaal die uitdaagt; gericht op het visioen van vrede en ge-

rechtigheid, op kerk, geloof en maatschappij; belangstellend en meelevend op pastoraal gebied, openhartig, collegiaal."

In de volgende Kerk in de Stad komt een interview met Harry Pals, met terugblik op zijn werkzame leven.

Lezen - kijken - leren: Het boek Openbaring

Bram Schriever

Op 30 oktober is de eerste bijeenkomst in een serie van vier over het boek Openbaring. Van Allerheiligen tot en met Advent wordt in de Domkerk op zondag uit het boek Openbaring gelezen.

Het is een intrigerend geschrift van de evangelist Johannes op Patmos. Maar wat is het eigenlijk voor soort literatuur? Wat betekenen deze geheimzinnige woorden en wat zeggen ze ons vandaag?

Op vier dinsdagmiddagen worden de teksten gelezen onder leiding van ds Netty de Jong-Dorland. Behalve het lezen van de teksten, worden ze becommentarieerd en zien we hoe schilders de verhalen hebben verbeeld. De bijeenkomsten zijn in het DomCafé van de kerk van 16.00 tot 17.30 uur. De volgende bijeenkomsten na 30 oktober zijn op 13 en 27 november en 11 december. Voor meer informatie en voor opgave: ds Netty de Jong-Dorland, predikant@domkerk.nl, telefoon 030-2400 660.

Cursus over ziel en geweten

Dit najaar geeft de Utrechtse historica dr. Llewellyn Bogaers op de hogeschool HOVO een cursus over Ziel en geweten in de Nederlandse geschiedenis. Tijdens acht cursusochtenden, waarvan de eerste op maandag 29 oktober is, krijgen de deelnemers sterk toenemend inzicht in de verhouding tussen materiële welvaart en spirituele bestemming van de mens. Dit vraagstuk is van alle tijden, want ook in de Middeleeuwen hielden geleerden er zich al mee bezig wat de gevolgen waren van welvaartsverschillen voor de saamhorigheid en het algemeen welzijn. Met name Erasmus en Thomas More hebben zich over dit thema gebogen. Het vraagstuk over de relatie tussen materie en geest ligt in de traditie van het christendom besloten. In diepste wezen gaat het om de bestemming van de mens en de rol van zijn ziel en geweten. Tot in de Vroegmoderne Tijd was hier overeenstemming over: de ziel symboliseerde de goddelijke oorsprong van de mens en het geweten was zijn innerlijke stem die hem vertelde over goed en kwaad. In deze cursus onderzoeken we hoe theologische en maatschappelijke krachtvelden in de Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd inwerkten op het begrip van ziel en samenleving. Biecht en aflat hadden impact evenals de visie van Luther en Calvijn op genade en voorbeschikking. In de Republiek werd het calvinisme in 1580 de bevoorrechte religie. Dit heeft de mentaliteit hier te lande diepgaand beïnvloed. De consequenties van keuzes die toen gemaakt zijn, klinken tot op de dag van vandaag door en krijgen alle aandacht.

Meer informatie over de cursus zoals kosten en tijden staat op de website hovoutrecht.nl.

Pioniersviering over roeping

Voormalig HR-directeur van multinational GlaxoSmithKline, Barbara Lamain, had plezier in haar werk, maar toch geloofde ze dat preken haar roeping was. Ze besloot theologie te gaan studeren. Ze komt uit de orthodoxe hoek van de PKN, was de eerste vrouwelijke ouderling in de Jacobikerk en heeft sinds september haar eigen gemeente. Hoe werkt zoiets eigenlijk? Je geroepen voelen door God? Herkennen wij dat? Tijdens de pioniersviering van pioniersplek Begane Grond in oktober horen we meer over haar verhaal en doet Barbara waartoe zij zich geroepen voelt: een goed verhaal vertellen. Op basis van een bijbelverhaal en rakend in en aan ons eigen dagelijkse leven. In deze viering speelt ook verstillend een belangrijke rol. Na afloop is er een borrel. Van harte welkom bij deze pioniersviering op zondag 14 oktober om 19.30 uur Wilhelminakerk, Hobbemastraat 35. Om de kosten van deze viering te dekken, wordt een vrijwillige bijdrage van vijf euro zeer op prijs gesteld.

In de stilte

In de afgelopen jaren is bij de stiltebijeenkomsten in de Domkerk bewust gebruikgemaakt van de grootte en ruimte van dit stille gebouw, als het gesloten is voor publiek. Al is er in de Domkerk altijd wel iets te horen. Er is iemand in het gebouw, de verwarming slaat aan of de koster sluit af. Toch is tijdens de stiltebijeenkomsten de Domkerk een uur open voor ons, in alle ruimte en gewijde eeuwige stilte. Die stilte mag je laten binnenkomen. Dit jaar zullen we de intiemere plaatsen in de kerk opzoeken. Overal zijn gedeeltelijk afgesloten kapellen. Na een concentratie-oefening en een loopmeditatie in de ruimte van de kerk, zoeken we voor het zitten in stilte de beslotenheid van de kapellen op. Je bent welkom om mee te doen, ook zonder ervaring!

Wat: In de Stilte ... in de kapellen van de Domkerk
 Waar: Domkerk, ingang bruine deur tegenover de Domstraat, 16.30 tot 17.45 uur
 Wanneer: donderdag 18 oktober, 15 november, 14 februari, 14 maart 2019
 Begeleiding: Claar de Roy-Brokmeier, Nikola Kommunititeit en Conny van Lier

Opgave: vóór 15 oktober bij: connyvanlier@planet.nl
 Kosten: vrijwillige bijdrage.

Conny van Lier

Workshopserie Leven vanuit je ziel

Waar leef jij van op? Waar verlang jij naar? Welke gedachten en gevoelens komen boven als jij stil wordt? Wat maakt jou uniek? Hoe ga je om met donkere perioden in je leven? Hoe zorg je voor een heilzaam leefritme?

De workshopserie Soufulness biedt je gedurende vijf avonden aan de hand van diverse verstillende en actieve werkvormen de gelegenheid om bij deze vragen stil te staan. Om op adem te komen en zo ruimte te scheppen voor bezieling in het leven van alledag. De workshopserie is gebaseerd op het boek Soufulness, Bewust leven vanuit je ziel van anglicaan Brian Draper en wordt georganiseerd in samenwerking met Blossom 030, Pioniersplek Begane Grond, Reisgenoten en de Wilhelminakerk.

Data: dinsdagavond 16 en 30 oktober, 13 en 27 november en 11 december.

Locatie: Pioniersplek Begane Grond, Hobbemastraat 41.
 Tijd: 20.00 tot 22 uur, inloop vanaf 19.45 uur.

Kosten: 75 euro exclusief € 19,95 voor het boek Soufulness.

Opgave: marleen@geestkracht.nu of welkom@beganegrond.nu. Meer informatie: www.geestkracht.nu/soufulness.

Financiën mogen geen belemmering zijn om de workshopserie te volgen. Daarom komen we graag tot een goede afspraak als dat nodig is.

Positiviteit en hartelijkheid

(vervolg van voorpagina)

De Ghanezen hadden een afwisselend programma voor ons gemaakt met mooie, inhoudelijke gesprekken en ontmoetingen en wat meer toeristische uitstapjes. Tijdens die uitstapjes hebben we onze eigen stoffen gebatikt waarvan kleren voor ons werden gemaakt, deden we een heuse boomkruinentocht over wiebelende hangbruggen, brachten we een bezoek aan het handelsfort Elmina, waar vandaan Nederlanders vele duizenden slaven wegvoerden en waar de stank van de mensonterende omstandigheden letterlijk nog hangt, een zwarte bladzijde in onze geschiedenis.

En we bezochten Nzulezu, een dorp op het water, zeshonderd jaar geleden ontstaan doordat vluchtelingen uit Mali een veilig heenkomen zochten en dat hier, beschermd door het water, vonden. Allemaal bijzonder en indrukwekkend.

Maar het indrukwekkends voor iedereen waren wel de mooie, open gesprekken die we met elkaar hadden. Vaak als groep, maar ook in meer persoonlijk contact. En gespreksstof was er genoeg. Want in het kader van het thema

van dit bezoek 'waar vriendschap is en liefde, daar is God', maakten we twee bruiloften mee, bezochten we een opvang voor misbruikte of mishandelde vrouwen die gerund wordt door zeer bevlogen en betrokken politiemensen, bezochten we het ministerie van gezondheid en die van sociale zaken, bezochten we een rehabilitatiecentrum voor verslaafden, ontmoetten we de hoogste imam van La, hadden we gesprekken over familiebanden en over gebruiken rondom het huwelijk en bezochten we de kleine gezondheidskliniek van de kerk.

Chief van La

Verder brachten we een bezoek aan de Chief van La, de belangrijkste man in dit deel van Accra

met zeer veel gezag, ontmoetten we ds. Kpobi, de oprichter van de vriendschapsband, leerden we bij een composteerbedrijf hoe men in Ghana bezig is met afvalverwerking, kregen we uitleg over Ghanese gewoonten en gebruiken, deden we mee met een ludieke koken-zonder-vuurwedstrijd in de kerk en mochten we samen zingen met een van de koren van Nativity.

Echte vriendschap

En elke keer weer overviel ons de openheid, de hartelijkheid en de gastvrijheid van de Ghanezen. Er werd goed voor ons gezorgd, overal werden we bij betrokken en de gesprekken had diepgang. Ook zeker de geloofsgesprekken. En zelfs waar we soms zeer

* Gezamenlijk gebed bij de Chief van La.

verschillend tegen bepaalde zaken aankeken, kon hier zonder spanning, maar met nieuwsgierigheid naar de naar elkaar geluisterd worden, als echte vrienden. Deze bijzondere en inspirerende ervaringen hebben wij allemaal weer naar Utrecht meegenomen. Ongetwijfeld zullen er bijeenkomsten komen waar een of meer delegatieleden zullen vertellen over onze belevenissen. De positiviteit en de hartelijkheid van de Ghanezen en het bijzondere van deze vriendschap, daar willen we u graag kennis mee laten maken. Voor ons is het een verrijking die zal blijven duren.

Zijn er niet meer genoeg vrome mensen?

Arnold Rietveld

In de zomervakantie reisde ik met een gezelschap naar de oude stad Trier. Tijdens een stadsrondrit vertelde de lokale gids dat er veel leegstaande kloostercomplexen in en om Trier waren omdat er niet genoeg 'vrome mensen' meer zijn. De stadsrondrit en een korte stadswandeling ging langs de sporen die de Romeinse beschaving in Trier had achtergelaten. Wij gingen eigenlijk met een boogje om alle kerken heen, omdat wij als klapstuk de Porta Negra – de oude zwarte Romeinse stadspoort – moesten zien.

Een paar dagen later ging ik met een andere excursie langs klooster Maria Laach. Vlak bij de ingang zaten dagjesmensen op een snikheet terrasje te eten en te drinken, maar in de koelte van het kloostercomplex was het nog stiller. De lokale gids vertelde dat er 's zon-

dags nauwelijks mensen naar de diensten in de abdij gingen. Overal leegstand, overal teruglopend kerkbezoek? Maar wie de Keulse Dom binnenloopt ziet duizenden toeristen en dagjesmensen die selfies maken en van de kerk een publieke ruimte maken als ware het een overdekt marktplaats. Nee, geef mij maar de schattige kerkjes langs de oevers van de Moezel die uitkijken op het rivierdal of de kruisen die op de uitstekende rotsen staan en 's nachts verlicht worden. Oh zo romantisch! Het is dan wel wennen om dan nog geen week later in een overvolle forensentrein te zitten naar Amsterdam-Zuid waar bijna iedereen met zijn iPhone speelt of luistert naar de muziek op de koptelefoon. Het lijkt dan wel alsof iedereen in zijn eigen vacuüm zit.

Ik was net van mijn vakantie teruggekeerd, toen mijn e-mail account werd gehackt waardoor iemand zich voor mij uitgaf en om discretie vroeg. Hoewel de mail niet persoonlijk gericht was, reageerden sommige mensen wel op de mail en voor ze het wisten kregen ze bericht dat ik in Griekenland in het ziekenhuis lag en dringend geld nodig had voor een operatie. Sommige mensen vertrouwden het gelukkig niet en namen telefonisch contact met mij op. Er was echter een man (een lid van de gemeente) die oprecht in het mailtje een noodkreet om hulp zag en het als zijn plicht beschouwde zijn naaste te helpen door het overmaken van een bedrag op een

rekening ergens in Athene. Wat een bittere en verdrietige afloop met een vervelende nasleep!

Maar de wereld draait onverbid- delijk door en het nieuws van het gehackte account werd in de kranten waarin ik verkeer al gauw oud nieuws. Als ik nu over het gebeurde vertel, zijn er mensen die zeggen: "Oh ja, nu je het zegt heb ik inderdaad een verdacht mailtje ontvangen."

Een week later stond ik samen met mijn vriendin op een rommelmarkt spullen te verkopen in een kerk in Utrecht-Oost waarvan de opbrengst voor het onderhoud van de kerk bestemd is. En daar staan dan mensen volkomen onzelfzuchtig hun spulletjes (onder andere leuke plantjes, speelgoed of zelfgemaakte kaarten) te verkopen voor het goede doel. Nog geen week later

ASJEMENOU

begint de eerste Evensong sinds de zomervakantie. Koorleden zijn blij dat het seizoen weer begonnen is. De vakantie is voorbij en zij kijken uit naar wat komen gaat. Na de Evensong had een koorlid moeite met een passage uit het gebedenboek. Koorleden stonden om haar heen om naar haar vragen en opmerkingen te luisteren. Het koorlid wilde belijdenis gaan doen en heeft wel vier verschillende koorleden bereid gevonden om als 'sponsors' op te treden.

Al met al ben ik geneigd te denken dat er nog steeds genoeg vrome mensen zijn. En wat die leegstaande kloostercomplexen betreft? Misschien biedt het enige troost te weten dat sommige kloostercomplexen een nieuwe bestemming krijgen. De voormalige abdij Sion (bij Deventer) leeft voort als Nieuw Sion en is nog steeds een plek van ontmoeting, stilte en bezinning. Op de website staat bijvoorbeeld: "Een kloosterlijke haven, waar mensen dicht bij God, zichzelf en de natuur kunnen komen." In dit kloostercomplex verbleef ik het laatste weekeinde van september met de Schola Davidica om gezamenlijk prachtige muziek in te studeren.

* Lichtspel in kloosterkerk te Koblenz.

Wil Arts

In de Domkerk is van 12 oktober tot 12 november een expositie van relieken die specifiek in dit gebouw te vinden of gevonden zijn.

De verering of waardering van relieken is niet vanzelfsprekend binnen protestantse kringen, kort samengevat komen de gevoelens en principes neer op: "Daar zijn wij tegen". De Reformatie en de Beeldenstorm waren de oorzaak van het vernietigen van veel relieken; relieken van de Agnes, Pontiaan en Sint Maarten van de Domkerk werden door de Geuzen verbrand.

Zou het mogelijk zijn op een andere manier naar relieken te kijken, zoals dat ook gebeurd is met de waardering van heiligen? In de Domkerk zijn in de jaren tachtig twee replica's van beeldjes van Sint Maarten en de heilige Agnes geplaatst en er is een eigen 'heiligenkalender' in gebruik.

Catharijne Convent

Vanaf 12 oktober zal in Museum Catharijne Convent een grote

reliemententoonstelling te zien zijn, die uitnodigt de horizon te verbreden. Binnen de Domkerk riep de voorankondiging van deze tentoonstelling de vraag op, wat er gebeurd is met de relieken die ooit in de Dom bewaard werden, in het bijzonder die van Sint Maarten. Toch niet alles zal vernietigd zijn? Is er niet geprobeerd de relieken te redden en veilig op te bergen? Het antwoord luidt: ze zijn in de Ger-

trudiskathedraal onder het altaar terechtgekomen. In het boek van Anique de Kruijf: 'Miraculeus bewaard. Middeleeuwse relieken op reis; de schat van de Oud-Katholieke Gertrudiskathedraal', staan beschrijvingen en foto's van relieken van Sint Maarten: Een hamer, een stukje duim, een scheldfragment; de laatste twee verpakt in rode stof, dichtgebonden met een touwtje waaronder een stukje beschreven perkament geschoven is.

Fototentoonstelling

In de Domkerk wordt een kleine foto-expositie ingericht met antwoord op vragen als: waarom was het belangrijk voor kloosters en kerken relieken te verwerven en via welke wegen kwamen zij in de Domkerk terecht? Op welke plek werden ze bewaard en hoe werden ze aan de gelovigen ge-

toond? Daarmee komt het inleven in de verering van relieken nog niet dichterbij, een bezoek aan het Catharijne Convent is echt aanbevolen!

Het woord reliëk betekent overblijfsel. Ook al past het vereren van materiële overblijfselen van mensen niet in de protestantse traditie, dan nog is het waarderen gedenken van hun voorbeeldmatige leven ons niet vreemd. Zo is in zekere zin een reliëk van Sint Maarten bewaard gebleven; één die al vele malen gedeeld en verspreid is en toch nooit op raakt. Dat is de Mantel van Sint Maarten. Ooit de helft van een soldatenmantel, daarna misschien bewaard en doorgegeven? De stof en de draadjes van die oorspronkelijk mantel zijn verloren gegaan, maar het delen gaat gewoon door. Daar waar

* Het bronzen reliëf van Theo van de Vathorst, boven de ingang van de Domkerk.

mensen naar elkaar omzien, geven en delen, wordt die mantel steeds opnieuw gedeeld en rond 11 november vindt jaarlijks een ritueel plaats in de Domkerk; dan wordt de aanmoedigingprijs 'De Mantel van Sint Maarten' uitgereikt aan inspirerende, hoopgevende initiatieven in Utrecht.

Van 12 oktober tot 12 november kunt u zelf in de Dom een stukje van de mantel komen afknippen, in een zakje doen en meenemen. Voor u zelf of voor een ander, als inspirerende herinnering.

Auteur is lid van de Tentoonstellingscommissie Domkerk.

Daar waar mensen naar elkaar omzien, geven en delen, wordt die mantel steeds opnieuw gedeeld.

* Duimreliëk Sint Maarten uit de Gertrudiskathedraal (foto Anique de Kruijf).

Herdenking Kristallnacht

C.P. Bouman

In de nacht van 9 op 10 november 1938 was er in Duitsland een georganiseerde pogrom. Op vele plaatsen bleef het niet bij die ene nacht. Talloze huizen en winkels werden geplunderd, synagogen in brand gestoken, Joden mishandeld, vermoord. De wereld, de kerk, zij keken toe. De uitsonderingen daarbij komen juist door hun zeldzaamheid lichtend naar voren. Deze herdenking zal plaatshebben op 10 november bij het Joods monument. Dat staat aan de ingang van het Spoorwegmuseum (bij de Maliesingel).

De Kristallnacht-herdenking in Utrecht begint om 19.00 uur en duurt ongeveer een half uur. Twee opvallende zaken bij deze herdenking: het is tachtig jaar geleden en het is niet op vrijdag, 9 november, de avond waarop de sabbat begint. Je denkt erover na en gedachten hebben zo hun eigen dynamiek.

Hebreeuwse P

In het Hebreeuws heeft elke letter een

getalswaarde. De getalswaarde van tachtig is de letter P. De letter waarmee het woord 'mond' begint. Die letter schrijf je in het Hebreeuws ongeveer als een open, sprekende mond. Een spreken met kracht, scheppend spreken, Gods spreken. Ons spreken zal aan zijn spreken herinneren: midden in de duisternis scheppende woorden spreken, woorden van uitzicht en toekomst. Is er wel gesproken? Spreken wij nu, dan, als het er op aankomt? Keken en kijken we opzij?

We herdenken op 10 november, niet op 9 november, en dat in verband met de sabbat. De sabbat, de dag die verwijst naar het messiaanse rijk. Dag die niet vertelt hoe ver dat nog is, onbereikbaar, maar zich verheugt in de stralen ervan, heden en morgen.

Met die dag in de rug herdenken we de Kristallnacht, in de ontzetting om wat er gedaan is en wat juist niet, in het vertrouwen dat Gods scheppend spreken doorgaat: "Zie, Ik ga iets nieuws verrichten, nu ontkiemt het – heb je het nog niet gemerkt?" (Jesaja 43: 19a).

Auteur is secretaris van Kerk & Israël.

À Dieu is niet meer

Irene Stok

Op 1 september 2018 stopte À Dieu, de uitvaartpool voor mensen die geen lid van de kerk (meer) zijn maar wel prijs stellen op een uitvaart vanuit de kerkelijke traditie.

À Dieu was opgezet door ouderenwerker Arjen de Groot, die in 2016 is overleden. Hij had contact met uitvaartondernemers en hoorde dat er regelmatig behoefte was aan een uitvaart met kerkelijke rituelen bij mensen die geen lid van een kerk (meer) waren. Zo is het idee van À Dieu ontstaan: een groep voorgangers die beschikbaar is voor uitvaarten voor deze mensen

Opdracht vanuit de PGU

Op 5 februari 2013 hebben veertien mensen in een Vesper in de Domkerk de opdracht gekregen om vanuit de PGU mensen te helpen afscheid te nemen van hun doden in het licht van en met een beroep op de naam van de Eeuwige. Zij kregen deze opdracht overhandigd in een brief.

De werkwijze

Vanaf die tijd waren de voorgangers om de beurt een week bereikbaar en beschikbaar om een uitvaart te lei-

den. Helaas was er minder behoefte aan dergelijke uitvaarten dan van te voren gedacht was. Allemaal hielden ze steeds rekening met de mogelijkheid dat er een beroep op hen gedaan kon worden en hielden hun agenda hiervoor vrij.

De praktijk

In de vergadering van de Algemene Kerkenraad op 25 juni dit jaar is besloten À Dieu op te heffen. Dit is gebeurd op verzoek van de voorgangers van À Dieu. De bereikbaarheid en de organisatie rond À Dieu staan niet in verhouding tot het aantal uitvaarten.

Het vervolg

De inmiddels acht voorgangers van À Dieu willen beschikbaar blijven voor uitvaarten. Hun gegevens zullen gestuurd worden naar uitvaartondernemers, zorgcentra en zijn beschikbaar bij de scriba's en het kerkelijk bureau. Mochten zij een uitvaart gaan leiden, dan doen zij dat op persoonlijke titel en niet namens de PGU.

Het afscheid

De huidige acht voorgangers hebben een bedankbrief van de Algemene Kerkenraad gehad. Deze brief kregen zij overhandigd tijdens een gezamenlijke afscheidslunch op 11 september.

I OP 9 MENSEN LIJDT HONGER, RUIM HELFT NEDERLANDERS MET OVERGEWICHT

Wereldvoedseldag ook in de kerk

ZWO staat voor verbondenheid wereldwijd. Deze maand is de collecte voor werelddiaconaat, waarbij dit jaar het accent ligt op de voedselvoorziening in onze wereld. Ver weg en dichtbij. Want vreemd genoeg lijdt een op de negen mensen op aarde honger. Schril contrast: meer dan de helft van alle Nederlanders is domweg te dik...

Moederdag en Vaderdag kennen we allemaal wel. Er zijn meer speciale dagen, bijvoorbeeld Dag van de Arbeid, Vrouwendag, Dierendag. Er is bijna iedere dag wel iets bijzonders. 16 oktober is het Wereldvoedseldag. Dat is een dag die vanuit de Verenigde Naties is ingesteld om wereldwijd aandacht te vragen voor voedselzekerheid.

Irene Stok

Sinds 1979 is ieder jaar 16 oktober Wereldvoedseldag. Het doel is om met alle mensen op de wereld een dag stil te staan bij grote voedselvraagstukken zoals hongersnood en te zoeken naar oplossingen en mogelijkheden om hier wat aan te doen.

Voedsel is heel belangrijk, het is één van de basisbehoeften voor alle mensen. Helaas hebben niet alle mensen toegang tot voldoende voedsel; er is niet genoeg voedsel in hun land of ze hebben te weinig financiële middelen om voldoende voedsel te kopen. En dan hebben we het nog niet over gezond voedsel. In de werken van Barmhartigheid wordt voedsel geven aan de hongerigen als een goed werk genoemd. Jezus roept ons daartoe op. Ook hij zag dat het een behoefte is van alle mensen en dat wij daar een taak in hebben als mensen onvoldoende voedsel krijgen.

Honger en overgewicht

Eigenlijk is het vreemd: één op de negen wereldburgers gaat 's avonds met een lege maag naar bed en in westerse landen is er

sprake van overgewicht! Op de website van het voedingscentrum lees ik: "In 2016 had 50,2 procent van de mensen (in Nederland) van 20 jaar en ouder overgewicht, waarvan 14,5 procent ernstig overgewicht."

Van Mahatma Gandhi is de uitspraak: "De wereld biedt genoeg voor ieders behoefte, maar niet voor ieders hebzucht." Er is dus voldoende eten beschikbaar maar het is niet goed verdeeld. Dan lijkt de oplossing toch simpel? Een betere verdeling van het voedsel. Dat klinkt makkelijk; helaas is de praktijk weerbarstiger.

Machteloos?

Kunnen we dan helemaal niets

doen? Nee, we kunnen altijd wat doen. Allereerst kunnen we ons bewust worden van het wereldvoedselprobleem en kijken wat we wel kunnen doen. We kunnen bijvoorbeeld zorgvuldiger omgaan met eten: geen eten weggoien is al heel eenvoudig.

En minder vlees eten. Voor het maken van een kilo vlees moet een dier 20 tot 25 kilo's graan eten. Wij kunnen ook graan eten. En van dat graan kunnen meer mensen mee eten.

Delen

Bewustwording is heel belangrijk. Het voedsel dat op de aarde beschikbaar is kan anders verdeeld worden. Stel: al het voedsel dat voor de vleesproductie aan de dieren wordt gegeven gaat naar mensen. Dan zou de volgende hoeveelheid eten per dag beschikbaar zijn voor ieder mens op aarde:

264 gram tarwe
269 gram rijst
268 gram maïs
60 gram gerst
68 gram overige granen
145 gram aardappelen
313 gram wortel- en knolgewassen
25 gram peulvruchten
303 gram groenten
212 gram fruit
50 gram ruwe suiker
260 gram melk
57 gram vis
50 gram (keuken)olie

Kun jij daar een dag van eten? Probeer het maar eens met een groepje mensen. Je kunt dan een wereldmaaltijd koken. Meer informatie over wereldmaaltijden is te vinden op <http://www.wereldmaaltijd.nl/organiseer.htm>.

Rond de wereldvoedseldag zijn er in heel Nederland allerlei activiteiten, ook in Utrecht. Op <http://wereldvoedseldag.com/programma/> staat een programma dat wordt aangevuld.

Diaconaatcollecte

In de kerk is het op 14 oktober zondag voor het werelddiaconaat. Daar zal dit jaar ook aandacht zijn voor de wereldvoedseldag. De landelijke werelddiaconaatcollecte op deze zondag is, ook in Utrecht, voor vissers in Nepal.

De grond in de bergachtige Rukum-regio in het westen van Nepal is arm. Landbouw is moeilijk en levert maar voor zes tot acht maanden per jaar voedsel op. In de overige maanden is er gebrek aan voldoende eten. Vooral kinderen zijn het slachtoffer: 35 procent van de kinderen onder de vijf jaar is chronisch ondervoed.

In de Rukum-regio ligt een groot meer, dat heel geschikt is voor het kweken van vis. Deze vis

DIACONAAAT WERELDWIJD

wordt verkocht op de lokale markt. Samen met United Mission Nepal (UMN) helpt Kerk in Actie de bevolking hun inkomsten te vergroten door het verbeteren van de vissteelt in het Syarpumeer. UMN ondersteunt bij de aanleg van kweekvijvers, geeft advies over watermanagement tijdens bijvoorbeeld het regenseizoen is en over de verkoop van de vis.

De UMN geeft trainingen aan de bevolking rond het meer om op de beste en meest duurzame manier vissen te kweken. Daarnaast ondersteunt UMN hen ook bij het verbouwen van groente en fruit tijdens de maanden dat landbouw wel mogelijk is. Ze trainen mensen om hun eigen bedrijf op te zetten. Zo zijn in de afgelopen jaren mensen begonnen met het opzetten van een geiten- en een groentebedrijf. Dankzij de ondersteuning op het gebied van landbouw, visserij en toerisme, stijgen de inkomsten en kunnen 1600 mensen het hele jaar door voldoende voedsel kopen.

Als u zondag 14 oktober niet in de kerk komt en toch een bijdrage wilt leveren, kunt u deze overmaken op rekening NL89 ABNA 0457 457 457 ten name van: Kerk in Actie te Utrecht, onder vermelding van het projectnummer VV 002158.

Auteur is diaconaal consulent van de Protestantse Diaconie Utrecht.

STIL Leven Fadiga

Met de blog Stil Leven geeft STIL, in samenwerking met Villa Vrede, een gezicht aan ongedocumenteerden. In Stil Leven worden maandelijks mensen zoals u en ik in woord en beeld geportretteerd. Zo kunt u hen beter leren kennen. Niet als vluchteling, nummer, vreemdeling of illegaal. Maar als mens.

"Ik ben een vechter. Zonder moed en doorzettingsvermogen had ik niet kunnen overleven in Guinee. Ik vecht voor mijn rechten als mens, om te leven als de persoon die ik ben. In Guinee kan dat niet.

Toen ik klein was, mocht ik meisjeskleden dragen van mijn moeder. Zij accepteerde mij volledig. Ze moedigde me aan te studeren, maar op school werd ik weggekeken om wie ik was.

In Guinee had ik geen gelukkige jeugd. Ik was verward in een strijd tussen mijn moeder en mijn vaders familie. Omdat mijn vader er niet meer was, werd mijn moeder gedwongen te trouwen met een andere man uit zijn familie. Dat weigerde ze, daarom werd ik als illegaal gezien. Mijn

vaders familie heeft me toen ontvoerd. Het was verschrikkelijk om weg te zijn bij de enige persoon die mij accepteerde zoals ik was.

Ook nu doet het pijn dat ik mijn moeder niet zie of spreek. Maar ik ben blij dat ik in Nederland ben. Ik voel me veilig hier. Als ie-

mand mij iets aandoet, kan ik aangifte doen bij de politie. In Guinee kon dat niet.

Me veilig voelen is nu het belangrijkste, maar ik hoop straks op meer. Ik droom ervan rechten te studeren en terug te gaan naar Guinee om mensen te helpen. In mijn thuisland leven er veel die

nog niet zichzelf kunnen zijn. Ze zijn verstopt. Ik wil ze graag helpen te leven zoals ze zelf willen.

Als ik niet terug kan, ga ik dit werk in een ander land doen. De wereld is groot. En ik besef me dat, ondanks dat ik me hier veilig voel, transgender zijn niet door iedereen geaccepteerd wordt. Dus ook hier is er nog genoeg te doen op het gebied van mensenrechten."

Over Fadiga

Fadiga is 22 jaar en komt uit Guinee. Ze kwam met de auto, te voet en met de boot naar Nederland. Na in Ter Apel en Luttelgeest te hebben verbleven, is ze sinds een maand of acht in Utrecht. Het meest mist ze haar moeder. Haar favoriete eten is rijst.

Om de maand vindt u hier een Stil Leven-portret. Wilt u meer weten over ongedocumenteerden, STIL of de blog? Neem dan contact op met STIL via info@stil-utrecht.nl en/of Villa Vrede via info@villavrede.nl.

De litanie van Maria bij de EUG

Johanneke Bosman

Oktober is binnen de rooms-katholieke traditie een maand waar in het gebed van de rozenkrans bijzonder in de belangstelling staat. Een van de gebeden welke bij het rozenkrans bidden gebruikelijk is, is de Litanie van Maria. Officieel heet deze litanie de Litanie van Loreto.

Het is een gebed waarin God om ontferming wordt gevraagd en waarin Maria bij 51 namen gevraagd wordt om mee te bidden voor de intenties van de persoon(personen) die de rozenkrans bidden.

Deze 51 namen van Maria, deze titels deze in principe gewone vrouw gegeven zijn een grote bron voor meditatie en bezinning. Op het eerste gezicht zijn het mooie, misschien wat overdreven of vergezochte titels uit een verleden waar stof op is gekomen. Als we beter kijken zien we een rijkdom aan Oud en Nieuw Testamentische beelden, aan theologische interpretaties en handreikingen om te reflecteren op Jezus. Hoe gek dit ook kan klinken als we spreken over een naam gegeven aan de Bijbelse vrouw Maria.....

Johanneke Bosman, pastor van de EUG en Teunis Hol, fotograaf hebben het 'monster' project op zich genomen om in beeld en woord deze litanie inzichtelijk en toegankelijk te maken.

51 mensen

Exact 51 mensen die betrokken zijn bij de EUG, zijn vastgelegd als één van de titels van Maria. Mannen en vrouwen, jongeren en senioren, mensen die Maria inspirerend vinden en mensen waar Maria geen rol speelt in de zoekende relatie met God. Bij iedere titel is gekeken naar de iconogra-

fische traditie van de christelijke kunst voor een attribuut of een houding welke bij de betreffende naam past. Dit attribuut, of de houding heeft een modern jasje gekregen.

Traditie en heden komen elkaar tegen in de foto. Er is, in alle bescheidenheid, nieuwe religieuze kunst ontstaan.

Vreemde ervaring

Op de foto wordt één van de deelnemers van het project, door Johanneke Bosman aangekleed als Maria. Over wat dat haar doet, schrijft ze onder andere het volgende: "Voor mij als protestantse predikant-in-opleiding is het een vreemde ervaring om met een blauwe doek en een roze roos een van de 51 titels uit te beelden die Maria, Moeder van God, draagt. Maria en ik, wij kennen elkaar nog niet zo goed. Bij Maria denk ik in de eerste plaats aan het kerstverhaal, aan een pasgeboren kind in een kribbe en een kersverse moeder die alle bijzondere gebeurtenissen van die nacht in haar hart bewaart." "Langzaam glijdt de onwennigheid van me af. Ik kijk naar het licht dat door de ramen van het oude kerkgebouw naar binnen stroomt. Ik kijk naar de roos. Het wordt stil in de kerk, en het wordt stil in mij."

'Ja' zeggen

In oktober dit jaar staat de cyclus voor de vieringen in de Janskerk in het teken van de Litanie van Maria. Een aantal foto's zal in deze maand al in de Janskerk te zien zijn. En de diepere, veelal christologische betekenis zal als een rode draad door de cyclus lopen. Dat de namen voor een vrouw waar we weinig over weten ons mogen uitdagen om zelf met de Bijbelse verhalen en de iconografische beelden aan de slag te gaan. Dat de soms gekke titels voor Maria ons leren "Ja" te zeggen tegen het grootste gebod van de Eeuwige: de Liefde.

* Johanneke Bosman wordt 'aangekleed als Maria' (foto Teunis Hol).

Dinsdag 2 oktober is er een avond rondom de namen van Maria. In vogelvlucht gaan we op verkenning door de Litanie en twintig eeuwen kerkgeschiedenis. Klassiek en voor dit project gemaakt beeldmateriaal zal te zien zijn. Het duurt van 20.00 tot 22.00 uur, adres: Oudegracht 33. Informatie en opgave Johanneke Bosman, jhmbosman@gmail.com.

Zondag 7 oktober, 'Mariale' muziek in de Janskerk.

De cultus rond Maria heeft eeuwenlang ook allerlei componisten geïnspireerd. Laurens de Man, pianist en organist van de Janskerk, speelt op 7 oktober een selectie van "Mariale" muziek in een concert waaraan ook het Janskoor onder leiding van bariton Hans Leeuwenhage medewerking verleent. Zo klinken eeuwenoude Mariahymnes in afwisseling met Middeleeuwse én laat-Romantische orgelsoli. Ook klinken twee delen uit Messiaens revolutionaire pianocycli "Vingt Regards sur l'Enfant Jésus" uit 1944. Het concert besluit met het aangrijpende "Urlicht" van Gustav Mahler, een direct en puur gebed tot de "Rode Roos". Zondag 7 oktober om 13.00 uur, het concert duurt een uur en is gratis toegankelijk. Een vrijwillige bijdrage is meer dan welkom.

Rommelmart in Wilhelminakerk

Zaterdag 6 oktober is het van 10.30 tot 13.00 uur rommelmart in de Wilhelminakerk aan de Hobbemastraat. Kleding, sieraden, cd's, goede boeken, puzzels, speelgoed, en huishoudelijke artikelen kunnen worden verkocht. U kunt daartoe een tafel reserveren bij maria.vlieger@gmail.com. Of aanmelden bij Kitty Brinkman, 030-2518045. Wat niet verkocht wordt gaat weer mee naar huis.

Op de rommelmart zijn kleine cadeautjes, prachtige ansichtkaarten en nog veel meer artikelen te koop. Als extra zullen deze keer herfsttafels worden ingericht. Daarop vindt men eigengemaakte jam, maar ook bollen als tulpen, narcissen, blauwe druifjes en krokussen die nu al de aarde in kunnen. Er staat een pot met eikels, waarvan het juiste aantal geraden kan worden om een prijs te winnen. Er is een gezellige koffiehoeke met gebak bij de koffie, thee of bij een glas limonade. De opbrengst van de rommelmart is ten bate van het onderhoud van kerk en kerkgebouw. De volgende rommelmarkten zijn op 3 november en 1 december.

Bijbelwerkplaats in kosterij Klaaskerk

Op dinsdag 16 oktober is de tweede 'Bijbelwerkplaats' van dit seizoen in het kader van Vorming en Toerusting in de Nicolaïkerk. In de kosterij gaat het die middag vanaf 13.45 uur over de veranderende tijden, ook in het kerkelijk leven. Was de Bijbel vroeger voor mensen soms een hobbel, omdat het gebruikt werd als een half-dogmatisch leerboek, vandaag de dag staat meer de persoonlijke ervaring centraal. Bij de Bijbelse verhalen kun je niet snel iets verkeerd zeggen, mag je twijfelen en openlijk moeite hebben met bepaalde personages. Daarmee is veel winst geboekt. Het geeft de mens een vrijere omgang met de Bijbel. Toch voelen mensen ook weer meer de behoefte om te weten hoe de Bijbel in elkaar steekt, hoe de verschillende boeken op elkaar zijn betrokken, en hoe je Oude- en Nieuwe Testament moet zien in relatie tot elkaar. Wat is de samenhang van al die verhalen in Genesis? Wat houdt de Thora (de boeken van Mozes) bij elkaar? Waarom kwamen daarna nog 'Profeten' en 'Geschriften'? Waarin verschilt de christelijke lezing van het 'Oude Testament' van de Joodse lezing van de 'Hebreeuwse Bijbel'? Waag het bijbelavontuur en doe mee! Bij opgave wordt het materiaal voor je vermenigvuldigd. Je kunt ook gewoon eens komen kijken of het wat voor je is!

Eens in de drie weken is er Bijbelwerkplaats, op dinsdag van 13.45 tot 15.15 uur. Na 16 oktober zijn de volgende data 6 en 27 november en 18 december. Opgave bij Dirk Neven, telefoon 030-254 6656.

Terugblik gemeentezondag Nieuwe Kerk

Inge Kalle-den Oudsten
voor onze eigen website)

Om 8 uur 's ochtends arriveerden de commissie en de eerste hulp troepen op de locatie in Sportpark Zuilen en bijna twaalf uur later trokken we de deur achter ons dicht: de gemeentezondag 2018 zit er weer op!

De ochtend begon met een kerkdienst waarin Dirk de Bree sprak over hoe we als

gemeente en individu klaar voor de start kunnen zijn, aan de hand van Hebreëën 12. Bijna driehonderd mensen waren hierbij aanwezig: het geluid van "Wij zijn meer dan overwinnaars!" schalde over het hele sportpark.

De gemeentezondag was dan ook één grote wedstrijd. Tijdens de koffie leerden de teams elkaar kennen en maakten ze mascottes. 's Middags konden de deelnemers meedoen aan verschillende workshops over aanbidding, duurzaamheid, Kerst in Witte Vrouwen,

het beleidsplan, hand-lettering, fotografie en nog veel meer. Tegelijkertijd vond Het Grote NK plaats, waarin teams tegen elkaar streden in hun koek-hap-kunsten, sudoku-skills en andere sportieve activiteiten.

Ook voor de kinderen was er genoeg te doen: een springkussen (hoera!), een kidsparade die door de tieners werd georganiseerd, en een gezellig theater door Arcanta. Er liepen heel veel geschminkte kinderen rond en bij de barista haalden ze ook nog eens superlekkere chocolademelk.

Kinderen in hoofdrol bij Mantel van St Maarten

Op vrijdag 9 november vindt het jaarlijks evenement De Mantel van Sint Maarten plaats in de Domkerk. Dit jaar richt het evenement zich op kinderen in armoede.

* De prijswinnaars van de mantel van Sint Maarten 2017 (foto Wendy Organiseert).

Er zijn in de stad Utrecht te veel kinderen die op welke manier dan ook te maken hebben met armoede. De achterstand die deze kinderen in de jeugd oplopen is vaak lastig of helemaal niet meer in te halen. Er zijn gelukkig veel stadsgenoten, initiatieven en organisaties die een positieve bijdrage willen leveren. Uit onderzoek van de Kinderombudsman blijkt echter dat de aanpak van armoede op dit moment nog weinig samenhangend is. Tijdens het inhoudelijk programma van de prijsuitreiking bespreekt Kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer met de aanwezigen hoe dit kan worden verbeterd. In de bijeenkomst van 9 november hebben kinderen en jongeren letterlijk de hoofdrol. Jongerentheater STUT speelt haar nieuwste voorstelling 'Tikkie' over uitdelen en incasseren. Acht jongeren ontdekken wat er allemaal op je af komt als je 18 wordt. Het stuk is gebaseerd op de (levens)verhalen en ervaringen van de jonge spelers. Verder zijn er kinderen aanwezig die vragen stellen aan initiatieven en organisaties die werkzaam zijn op het thema kinderen en armoede.

De Mantel van Sint Maarten wordt jaarlijks uitgereikt aan personen en/of organisaties op het gebied van zorg, welzijn en kerkelijk-diaconale inzet. Doel is: bevorderen van de samenwerking tussen vrijwilligers en de professionele hulpverlening. Ook willen de organisatoren het diaconale werk van Utrechtse kerken beter zichtbaar maken. Dit jaar willen de organisatoren een bijdrage leveren aan een betere samenwerking in ondersteuning van kwetsbare jeugd in Utrecht. Net als voorgaande jaren wordt ook dit keer een stimuleringsprijs uitgereikt. Een oorkonde en een bedrag van 2.500 euro gaan naar een initiatief dat zich op verrassende en doeltreffende wijze inzet voor kinderen in armoede in de stad. De prijs wordt uitgereikt door eerste locoburgemeester Victor Everhardt.

Iedereen is welkom. De toegang is gratis en aanmelden is niet nodig. De uitreiking van de Mantelprijs in de Domkerk begint om 16.00 uur en duurt tot 18.30 uur.

Rijk draagt 2,1 miljoen euro bij aan restauratie Domkerk

Restauratiefase Domkerk I

In het kader van het project 'Vijf kerken herleven' werd de eerste grote restauratie van de Domkerk in 1986 afgerond. Restauratie van de Domkerk is na ruim dertig jaar opnieuw nodig geworden. Vanwege bezuinigingen van rijkswege op Cultuur en Erfgoed in de jaren 2011 tot 2016, werd in die jaren geen subsidie voor Groot Onderhoud en Restauratie voor de Domkerk verkregen. Daarom waren particuliere acties nodig, zoals Draag de Dom-I in 2014. Met de opbrengst daarvan kon één van de luchtbogen boven het hoogkoor gerestaureerd worden. Eind 2015 werd de achterstand 'Groot Onderhoud en Restauratiebehoefte Domkerk' geïnventariseerd. Er bleek een bedrag van circa 1,6 miljoen euro nodig te zijn. Op 31 augustus 2016 werden door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) SIM-BRIM (Besluit Regeling Instandhouding Monumenten) financiële middelen toegekend voor het uitvoeren van Groot Onderhoud voor de jaren 2017 tot 2022. Dit betreft de restauratiefase I, die thans wordt uitgevoerd. De vereiste eigen bijdragen werden bijeengebracht door bijdragen van de gemeente Utrecht en door de provincie Utrecht, als ook door fondsen en stichtingen en tevens met een tweede crowdfundingactie (Draag de Dom-II) in 2017.

Theo Kralt

Restauratiefase II

Op 12 juni 2018 berichtte de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Ingrid van Engelsehoven, aan de Tweede Kamer dat een dertigtal rijksmonumenten te weten kloosters, kerken, molens en groen erfgoed circa 35 miljoen euro aan subsidies zouden krijgen: 30 miljoen voor grote en kleine monumenten en 5 miljoen voor grote rijksmonumenten. Voor de kerken gaat het onder andere om de Eusebiuskerk in Arnhem, de

Stevenskerk in Nijmegen, de Grote of Onze Lieve Vrouwe Kerk in Breda, de Oude Kerk en de Westerkerk te Amsterdam, de Grote Kerk in Naarden, de Nieuwe Kerk in Den Haag en de Domkerk in Utrecht.

Op 13 juli 2018 werd het ingevulde aanvraagformulier Subsidie-regeling Restauratie Monumenten 2018 door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in Amersfoort ontvangen. Verzonden werden een ingevuld restauratieplan, een beschrijving van de technische staat van de Domkerk, overzichten en detailfoto's die een duidelijke indruk geven van het monument en zijn gebreken, tekeningen van

de bestaande toestand van het rijksmonument en tekeningen waarop de voorgenomen herstelwerkzaamheden of wijzigingen staan aangegeven. Hierop gebaseerd werden bijgevoegd de gevraagde gedetailleerde werkbeschrijving en bestek, een gespecificeerde begroting en actueel inspectierapport over de technische staat van het Rijksmonument Domkerk en een financieel dekkingsplan waaruit blijkt dat de financiering van het gedeelte van de restauratiekosten dat niet door subsidie wordt gedekt, is gewaarborgd.

Subsidie binnen

In antwoord op de hierboven vermelde aanvraag van 13 juli 2018 werd op 23 augustus 2018 de beschikking van de RCE ontvangen. Het is een subsidie van 2,1 miljoen euro voor restauratiefase-II geworden, te weten 70 procent van 3 miljoen euro, conform de brief van de minister van O, C & W van 12 juni 2018. Deze rijksbijdrage is voor de jaren 2018, 2019 en 2020.

De hoofdmoot van de restauratie betreft het herstel van al het natuursteenwerk van de Domkerk aan de buitenzijde. Door de werking van weer en wind is corrosie van steenwerk ontstaan dat hersteld moet worden. Eerder aangebracht ijzerwerk heeft door roestvorming uitzetting en schade opgeleverd dat eveneens

hersteld moet worden. Door de uitvoering van de werkzaamheden voor het Groot Onderhoud 2017 tot 2022 en de aangebrachte steigers kan het gehele werk ter plaatse nu goed gezien worden.

Plan voor het werven van de vereiste eigen bijdragen

Aanvulling nodig

Nu de bijdrage voor de restauratie van de Domkerk conform de brief van de minister aan de Tweede kamer van 12 juni 2018 aangevraagd en verleend is, staat de Domkerk voor de opgave een eigen bijdrage van 0,9 miljoen euro te vinden voor Restauratiefase II in de komende jaren. De Commissie Fondsenwerving Restauratie Domkerk bestaande uit: Bert Holsappel, Theo Kralt, Hugo Meijer, Frans Ritmeester, Jaap Zwart en Jan Roest en Gijsbert van Hoogevest heeft zich gebogen over het opstellen van een goed plan dat we hiervoor in de komende jaren kunnen hanteren. Dit plan zal de aandacht van alle betrokken partijen vragen. Anticiperende hierop verleent de PGU opdracht voor de uitvoering van de RCE-Beschikking van 23 augustus 2018 in zes opeenvolgende fasen. Het werk moet in de jaren 2018, 2019 en 2020 worden uitgevoerd conform de Richtlijnen van de RCE.

Modernisering faciliteiten

Het ministerie van O, C en W en de RCE werken op dit moment aan een regeling voor Rijksmonumentale kerken die dit najaar geïntroduceerd zal worden en in zal gaan in 2019 voor onder andere gebruik, duurzaamheid en toegankelijkheid. Mede op basis hiervan gaan wij voor de Domkerk werken aan plannen voor de modernisering en verduurzaming van de Domkerk met gebruikmaking van zo mogelijk van deze regeling en baseren wij de fondsenwerving voor de vereiste eigen bijdrage dan hierop. Het doel is de Domkerk als beeldbepalend rijksmonument in Utrecht in uitstekende technische conditie te krijgen en te houden met een goede inrichting voor toeristisch, maatschappelijk, cultureel en kerkelijk gebruik.

Auteur is voorzitter van de commissie Fondsenwerving Restauratie Domkerk 2017-2022.

* Domkerk wederom in de steigers (foto Theo Kralt).

Muziek in de Wilhelminakerk

Evenals vorige jaren organiseert de Wilhelminakerk ook dit seizoen op de derde zondag in de maand een benefietconcert. Er is een divers programma samengesteld. Zo kan de luisteraar bij de verschillende concerten genieten van de mooie bouwstijl van de kerk (Amsterdamse School) die een goede akoestiek biedt.

Om te beginnen zal op 21 oktober het Saxofoonorkest Cabrales spelen. Dit is een ensemble met vijftien enthousiaste saxofonisten: zeven alt-, vijf tenor-, twee bariton- en een sopraan saxofoon. Het orkest staat onder leiding van Remko Majoor. Zij hebben een breed repertoire. Zij spelen vaak muziek, die ontleend is aan bekende goede films. Het orkest speelt dan vooral speciaal voor dit orkest gearrangeerde muziekthe-

ma's uit films zoals La Dolce Vita, Once Upon a Time, Tintin, Aladdin, Braveheart, en Forrest Gump. Op Cabrales.nl is het volledige repertoire te vinden.

Op 18 november zal het Shandiz Ensemble optreden. Zij laten Iraanse muziek horen met strijkinstrumenten, piano en zang. Op 16 december komt het VUSO. Het orkest speelt deze keer muziek bij de verhalen van De Kleine Prins. Daarnaast voeren zij een Carnaval

des Animaux op. Wie zich de Snowman van vorig jaar nog herinnert, zal opnieuw een bijzondere uitvoering in kerstsfeer ervaren. De concerten beginnen om 16.00 uur. Het concert duurt zoals gebruikelijk ongeveer een uur. Na afloop kunnen de bezoekers met een drankje nog even napraten. De toegang is vrij. Een vrijwillige gift bij de uitgang is zeer welkom en komt ten goede aan kerk en kerkgebouw.

AGENDA

dagelijks (behalve zondag)
12.30 uur Domkerk,
middaggebed

tot en met zondag 9 september
Nicolaïkerk, zomerexpositie

elke zondag
19.00 uur Domkerk, vesper

elke maandag
7.00 uur Domkerk,
ochtendgebed

elke woensdag
8.40-9.00 uur
Johannescentrum,
ochtendgebed
17.30 uur Johannescentrum,
Hanna's herberg
19.00 uur Domkerk, vesper

zaterdag 29 september
10.00 uur Johannescentrum,
zinzoekersdag 'De ziel van het
spel' met Toos Wolters
15.30 uur Domkerk,
Zaterdagmiddagmuziek met
Domorganist Jan Hage

zondag 30 september
10.30 uur Pauluskerk,
viering en meer ter afsluiting
feestelijkheden gouden
jubileum
17.30 uur Huis van Dominicus
(Händelstraat Oog in Al),
zondagavondzang met
composities van de Franse
dominicaan André Gouzes

* Barbara Lamain gaat op
zondag 14 oktober voor in
een pioniersviering in de
Wilhelminakerk,
Hobbemastraat 35.

maandag 1 oktober
18.45 uur Nieuwe Kerk, Alpha
cursus
20.00 uur Nicolaïkerk Tuinzaal,
leerhuis 'Spiritualiteit van de
vrijheid'

woensdag 3 oktober
20.00 uur DomCafé, eerste
bijeenkomst van seizoen
Groep 20/30'ers
20.00 uur Jacobikerk, eerste
van zes lesavonden Micha-
cursus
20.15 uur Johannescentrum,
leerhuisavond met dr. Teade
Smedes

donderdag 4 oktober
14.30 uur Huiskamer
(Hobbemastraat 41), Inloop
met film over Dierendag

vrijdag 5 oktober
16.00 uur Domkerk, dr. Anique
de Kruijf verzorgt de jaarlijkse
Domkerklezing

zaterdag 6 oktober
10.30 uur Wilhelminakerk,
rommelmarkt
15.30 uur Domkerk,
Zaterdagmiddagmuziek met
koor, solisten en barokorkest
van de Domcantorij

zondag 7 oktober
10.30 uur Domkerk, Kerk op
Schoot (maaltijd)
13.00 uur Janskerk, concert
met Laurens de Man in het
teken van de Litanie van Maria
16.00 uur kathedraal Ste
Gertrudis (Willemsplantsoen),
concert in kader Festival
Mystieke Vrouwen
17.00 uur Nicolaïkerk, vesper
19.30 uur Geertekerk,
uitvoering Bach-cantate 48

maandag 8 oktober
18.45 uur Nieuwe Kerk, Alpha
cursus

woensdag 10 oktober
14.30 uur Huiskamer
(Hobbemastraat 41),
kring Bijbel en Kunst over
Openbaring
20.00 uur Jacobikerk, tweede
van zes lesavonden Micha-
cursus

donderdag 11 oktober
14.30 uur Huiskamer
(Hobbemastraat 41), Inloop
met voorlichting over
Wijkinformatiepunt
20.00 uur Nieuwe Kerk, derde
van vijf avonden pre-marriage
course

zaterdag 13 oktober
15.30 uur Domkerk,
Zaterdagmiddagmuziek met
Domorganist Jan Hage
19.30 uur Johannescentrum,
jubileumviering 130 jaar
Leger des Heils met reünisten
zangkoor en brassband
20.15 uur Geertekerk, concert
in kader Festival Mystieke
Vrouwen met kamerkoor De
Nieuwe Vaart uit Vleuten

zondag 14 oktober
10.30 uur Leger des Heils
gebouw Schooneggendreef
27H, viering met herdenking
130-jarig bestaan
19.30 uur Nieuwe Kerk,
MEER-avond over de zeven
hoofdzonden – jaloezie
19.30 uur Wilhelminakerk,
pioniersviering met Barbara
Lamain

maandag 15 oktober
18.45 uur Nieuwe Kerk, Alpha
cursus

dinsdag 16 oktober
13.45 uur Nicolaïkerk kosterij,
kring 'Bijbelwerkplaats'
20.00 uur Pioniersplek Begane
Grond (Hobbemastraat 41),
eerste van vijf workshops
Bewust leven vanuit je ziel

woensdag 17 oktober
20.00 uur Jacobikerk,
derde van zes lesavonden

* Cantor Wick Gispen speelt zaterdagmiddag 27 oktober met
gepaste trots op de opnieuw in gebruik te nemen gerenoveerde
concertvleugel in het Johannescentrum.

Micha-cursus
20.15 uur Johannescentrum,
leerhuisavond met dr. Teade
Smedes

donderdag 18 oktober
16.30 uur Domkerk, In de
Stilte... in de kapellen van de
Domkerk

zaterdag 20 oktober
15.30 uur Domkerk,
Zaterdagmiddagmuziek met
solistenensemble Cantores
Martini (Schütz' bewerking van
Psalm 119)

zondag 21 oktober
16.00 uur Wilhelminakerk,
benefietconcert met
Saxofoonorkest Cabrales
17.00 uur Nicolaïkerk, vesper

maandag 22 oktober
18.45 uur Nieuwe Kerk, Alpha
cursus

woensdag 24 oktober
16.30 uur Domkerk, Vesper
Intro met ds Eward Postma

donderdag 25 oktober
20.00 uur Nieuwe Kerk, vierde
van vijf avonden pre-marriage
course

zaterdag 27 oktober
15.30 uur Domkerk,
Zaterdagmiddagmuziek met

* Anique de Kruijf verzorgt op
vrijdag 5 oktober de jaarlijkse
Domkerklezing.

sopraan Tanja Obalski en
solisten uit het barokorkest
van de Domcantorij plus
Domorganist Jan Hage
16.00 uur Johannescentrum,
concert met cantor Wick
Gispen op de gerenoveerde
Blüthner-concertvleugel

zondag 28 oktober
17.00 uur Janskerk, Choral
Evensong door Schola Davidica

maandag 29 oktober
18.45 uur Nieuwe Kerk, Alpha
cursus

dinsdag 30 oktober
20.00 uur Pioniersplek Begane
Grond (Hobbemastraat 41),
tweede van vijf workshops
Bewust leven vanuit je ziel
16.00 uur Domkerk,
eerste bijeenkomst in een
serie van vier over het boek
Openbaring

woensdag 31 oktober
20.15 uur Johannescentrum,
leerhuisavond met dr. Teade
Smedes

zaterdag 3 november
10.30 uur Wilhelminakerk,
rommelmarkt

maandag 5 november
18.45 uur Nieuwe Kerk, Alpha
cursus

woensdag 7 november
13.45 uur Nicolaïkerk kosterij,
kring 'Bijbelwerkplaats'
20.00 uur Jacobikerk, vierde
van zes lesavonden Micha-
cursus

donderdag 8 november
20.00 uur Nieuwe Kerk, laatste
van vijf avonden pre-marriage
course

vrijdag 9 november
16.00 uur Domkerk, uitreiking
prijs Mantel van Sint Maarten

zaterdag 10 november
19.00 uur Joods monument
bij Spoorwegmuseum,
Kristallnacht-herdenking

zondag 11 november
19.30 uur Nieuwe Kerk,
MEER-avond over de zeven
hoofdzonden

WIJKNIEUWS

Citypastoraat Domkerk

www.domkerk.nl

Enkele malen per seizoen biedt de Werkgroep Getijden een Vesper Intro aan, een woensdagnamiddag waarop wij ons verdiepen in een facet van de vesper. Na de inleiding gebruiken wij met elkaar een eenvoudige maaltijd. Aansluitend kan het avondgebed bezocht worden. De data van de Intro's zijn vastgesteld op 24 oktober, 27 maart en 12 juni 2019.

Op woensdag 24 oktober vergelijken wij onze orde van dienst in het avondgebed van de Domkerk met een orde uit een andere traditie. Eward Postma verzorgt de inleiding hierover. Hij was jarenlang betrokken bij de gemeente van de Domkerk. Momenteel is hij predikant te Ginneken en docent liturgiek aan de PThU. Het programma van deze Vesper Intro ziet er zo uit: 16.30 uur ontvangst met koffie en thee, ingang Domstraat; 16.45 uur Vesper Intro in de sacristie; 18.15 uur maaltijd in het Domcafé en tot slot om 19.00 uur de vesper in het Noordertransept. Voor informatie en opgave: Ine Pont, e-mail verspers@domkerk.nl of telefoon 06-4470 4610.

EUG Oekumenische Studentengemeente (Janskerk)

www.eug-janskerk.nl

In oktober staat de cyclus voor de vieringen in het teken van de Litanie van Maria. In een bijzonder fotoproject met leden van de EUG zijn in foto's de 51 klasieke titels voor Maria vastgelegd in modern beeld. Deze foto's zullen in deze maand in de Janskerk te zien zijn. En de diepere, veelal christologische betekenis zal als een rode draad door de cyclus lopen. Dat de namen voor een vrouw waar we weinig over weten ons mogen uitdagen om zelf met de Bijbelse verhalen en de iconografische beelden aan de slag te gaan. Dat de soms gekke titels voor Maria ons mogen inspireren om op onze eigen wijze "Ja" te zeggen tegen het grootste gebod van de Eeuwige: de Liefde. Nieuwsgierig geworden? Kom gerust langs in een viering!

Jacobikerk

Een nieuw kerkseizoen na de lange, warme zomer werd afgetrapt met een feestelijke startzondag. Hier werd onze nieuwe huisstijl gepresenteerd, kon je onder andere op ontdekkings-tocht door het gebouw, deelnemen aan een kledingruil, bieden op een bijzonder talent tijdens de talentenveiling en genieten

**Deze agenda is eveneens te raadplegen op de website van
de Protestantse Gemeente Utrecht, PGU.nu**

van een uitgebreide, duurzame maaltijd. Ook vond deze maand alweer het eerste Jacobidebat plaats, met Beatrice de Graaf en Adriaan van Dis. Ze gingen in gesprek over hun recent verschenen werk en thema's als de macht van het kwaad en de kracht van verhalen kwamen voorbij.

www.jacobikerker.nl

Ook voor alle Bijbelkringen is het nieuwe jaar begonnen, die alle groepen samen begonnen met een mooie Bijbelstudie-avond in de kerk. Voor oktober staat er een Micha-cursus op het programma, zes woensdagavonden wordt vanuit christelijk gezichtspunt over actuele thema's als duurzaamheid, gerechtigheid en welvaart gesproken. Welke rol kun je als christen vervullen in een steeds kleiner wordende wereld waarin je keuzes steeds meer invloed hebben op mensen ver weg? De avonden zijn gepland op 3, 10 en 17 oktober en 7, 14 en 21 november. Verder is er sinds eind september weer een Alpha-cursus gestart in de kerk, mooi om hier in gebed bij stil te staan!

Johannescentrum-gemeente (Overvecht)

Johannescentrumgemeente
voor zoekers en zieners

www.johannescentrum.nl

In de serie vieringen van de maand oktober gaat het in het Johannescentrum over de Naam God. Het zijn maar drie lettertjes g-o-d: God. En toch zijn er in de loop van de eeuwen tot op de dag van vandaag vele boeken over vol geschreven en verhalen verteld. De Bijbel bevat teksten van zoekende mensen drieduizend jaar geleden: mensen met vragen over hun dagelijkse leven toen, hun samenleven, over hun vermoeden van en betrokkenheid op een hen overstijgende werkelijkheid die ze God noemen. Ze zeggen iets van degene die deze verhalen vertellen en tegelijk doen ze iets verplichten van we als 'het goddelijke' benoemen. Misschien zou je kunnen zeggen dat in de wisselwerking tussen aan de ene kant het verhaal en aan de andere kant het weten dat wat het ten diepste wil uitdrukken onzegbaar is, geloof gestalte krijgt en dat daarin misschien een spoor van God is te ontwaren.

Geen van hen heeft in welke tekst dan ook die God kunnen 'vatten', omdat mensen nu eenmaal denken in mensencategorieën. God is groter dan ons hart en is alleen daarom al niet vast te pinnen.

Alle verhalen over God, als pogingen om God aanspreekbaar te maken, schieten uiteindelijk tekort. Maar toch hebben we ze nodig. God zou abstract blijven als we niet zouden proberen hem(?) voor te stellen, ook al is het slechts fragmentarisch.

Daarom luisteren we in deze serie vieringen naar verschillende verhalen die wij beschouwen als facetten van een geslepen diamant. Verhalen waarin mensen vertellen hoe zij God ervaren hebben en waaraan wij ons kunnen spiegelen.

De vieringen van deze maand zijn: 7 oktober ds Toos Wolters (de God van Abraham - ga uit uw land, Genesis 12), 14 oktober ds Erna Treurniet (de God van Mozes - die hoort en ziet, Exodus 3), 21 oktober Verhaal halen met Bettina van Santen en Kees Wijnen (de God van de Sinai - boven alle beelden en vormen uit, Deuteronomium 4) en 28 oktober ds Toos Wolters (de God van Elia - een fluisterstille stem, I Koningen 19).

Marcus-Nicolaï gemeente

www.nicolaikerker.nl

Zondag 30 september is ds Hans Koops voorganger in de eredienst, Ko Zwanenburg organist. Jezus had gezegd dat wie een van de kleinen ontvangt in zijn naam, Hem ontvangt (Markus 9: 37). Maar dat beroep op die naam maakt Johannes onrustig: juist in Jezus' naam is een exorcist bezig die nog succes heeft ook. Johannes is gevoelig voor grenzen: wie hoort erbij en wie niet. Jezus gaat daar niet op in, zijn antwoord geeft ruimte. "Wie niet tegen ons is, is voor ons", zegt Hij.

Op 7 oktober, de twintigste zondag van Trinitatis zal ds Dirk Neven de voorganger zijn. Schriftlezingen op deze Israël-zondag zijn: Genesis 2: 21-25 en Marcus 10: 1-16. Bijbelverhalen zijn ooit na hun mondeling doorvertellen opgetekend, om bewaard te blijven en gehoord te worden in de liturgie en op persoonlijke momenten thuis, in de stilte, of elders. Ko Zwanenburg is organist. Om 17.00 uur is er vesper in de Nicolaïkerk, meer informatie daarover staat elders in dit blad.

Op zondag 14 oktober zijn de lezingen in de dienst uit Deuteronomium 15:1-11 en Marcus 10:17-31. In Deuteronomium gaat het over geld, over rijk en arm. Zo lijkt het. Je denkt dat het over geld gaat, maar het gaat over relaties. Over het zien van je broers en zussen, overal en nergens. Dan vervalt de vraag naar het eeuwige leven, waarmee de arme man begon. En komt de vraag naar het echte reële leven ervoor in de plaats. Om uiteindelijk weer bij het eeuwige leven, met laatsten die eersten worden, te eindigen. Ds Hans Koops is de voorganger in deze dienst, Karel Demoet is organist.

Op 21 oktober is het oogstdienst. Lezingen zijn uit Jesaja 29: 18-24 en Marcus 10: 32-45. De emoties lopen hoog op. Jezus is onderweg naar Jeruzalem. De leerlingen zijn ongerust, de mensen bang. En als de andere leerlingen vernemen wat Jakobus en Johannes aan Jezus gevraagd hebben, worden ze woedend. Allemaal herkenbare emoties. En Jezus? Die lijkt de rust zelve. Vastberaden gaat hij zijn weg: veroordeling, bespotting, dood, opstanding. Hoe kan dat? Zijn opstelling zal ons blijven verba-

WIJKNIEUWS

zen, maar vandaag geeft hij iets van zijn geheim prijs: de Mensenzoon is gekomen om te dienen en zijn leven te geven... In deze dienst is ds Hans Koops de voorganger. Om 17.00 uur is er een vesper in de Nicolaïkerk, meer informatie daarover staat elders in dit blad.

Op 28 oktober is er een dienst van Schrift en Doop in de Nicolaïkerk. De lezingen zijn uit Jesaja 59: 9-19 en Marcus 10: 46-52. Aan de poort van Jericho zit Bartimeüs. We kennen zijn verhaal. Hoewel... Blind waren in het voorafgaande de farizeeën, de rijke jongeling, Jezus' eigen leerlingen. En wat volgt op het verhaal over deze mens? De intocht van Jezus in Jeruzalem! Bartimeüs belijdt hem als 'Zoon van David', dus als koning. Jezus de Dienaar is de Heer. Wie dit 'ziet', zit niet meer aan de kant van de weg, maar bevindt zich op de weg... achter hem aan. Ds Hans Koops is de voorganger in deze dienst, Ko Zwanenburg de organist.

www.nk-utrecht.nl

Met de Nieuwe Kerk kijken we terug op een mooie kerkdienst tijdens de gemeentezondag waarin Dirk de Bree sprak over hoe we als gemeente en individu 'klaar voor de start' kunnen zijn, aan de hand van Hebreëen 12. Bijna 300 mensen waren hierbij aanwezig. Na de dienst kon iedereen genieten van heerlijke taarten, kon men deelnemen aan verschillende workshops en werd er tijdens 'Het Grote NK' in teams gestreden voor de eerste plaats in koekhappen, sudoku's maken en andere sportieve activiteiten. De dag werd afgesloten met een heerlijke barbecue op een zonnig terras.

Op 14 oktober zal de tweede MEER-avond plaatsvinden binnen de serie: Pleidooi voor goed leven - de zeven hoofdzonden onder de loep. Aan de hand van de zeven hoofdzonden hoogmoed, hebzucht, wellust, jaloezie, onmatigheid, woede en luiheid willen we ons de komende avonden gaan bezinnen op onze manier van leven. Het zijn spannende en misschien ook confronterende onderwerpen. We hopen echter dat het op een goede manier zal prikkelen om na te denken, wellicht dingen te veranderen, maar ook om te zien dat God het goede met ons voorheeft en ons wil helpen om dingen ten goede te keren. De MEER-avond start om 19.30 uur, maar vanaf 19.00 uur staat de koffie klaar aan de Bollenhofsestraat 138a. Wil je iemand meenemen? Graag! Iedereen is van harte welkom!

Op 26 en 27 oktober organiseert Tear voor de tweede keer The Justice Conference. Een evenement over gerechtigheid dat jouw positieve invloed op onrecht vergroot. Sprekers en artiesten uit binnen- en buitenland laten zien hoe je je eigen gewoontes liefdevoller en rechtvaardiger kunt maken. Op zaterdag 27 oktober gaat er een groep vanuit de Nieuwe Kerk naar de conferentie om zich te laten inspireren. Inmiddels is er al een leuke groep mensen die

meegaat, dus sluit je aan! Behalve het bezoeken van de conferentie organiseert de commissie vooraf en na afloop verdiepende avonden om verder na te denken over het thema gerechtigheid en hoe dit een plek te geven in je eigen omgeving. Meer informatie hierover volgt op onze website.

www.tuindorpkerk.nl

Na een zeer geslaagde startzondag draait de gemeente weer op volle toeren. In augustus werd zelf een heuse brandoefening gehouden. Onder aanvoering van diverse BHV-ers werden de gemeenteleden naar het LUBRO-veldje geleid. Daar werd vast gesteld dat een ieder de kerk tijdig en in goede gezondheid had kunnen verlaten. Een geslaagde oefening.

De week daarop volgde de startzondag. Na een heerlijk ontbijt konden de aanwezigen zich op de startzondag inschrijven voor één van de activiteiten van de gemeente. Van kindernevendienst tot schilderen bij mensen thuis. Deze zogenaamde tijdcollecte heeft de afgelopen jaren veel vrijwilligers opgeleverd en ook nu hopen we weer op een grote deelname van de gemeenteleden. Tot slot zijn er ook dit jaar weer diverse kunstenaars die hun werk ten toon willen stellen. Op de website van de kerk vindt u informatie over de huidige tentoonstelling van Maria Scherf. Tot eind november exposeert zij twee van haar projecten in de Tuindorpkerk: 'Windstilte van de ziel' en 'Gelaat'.

Waalse gemeente (Pieterskerk)

www.pieterskerk-utrecht.nl

De komende maanden zal er na afloop van een paar kerkdiensten gepraat worden over over de vorm en inhoud van onze liturgie. Op 21 oktober zal onze organist Dick Duijst spreken over het liturgisch jaar en de betekenis van onder andere Advent en Lijdens-tijd daarin. Op 28 oktober is er de Reformatiedienst met Heilig Avondmaal. Op zondag 2 november vindt de jaarlijkse Allerzielenbijeenkomst plaats om 16.00 uur. Deze bijeenkomst is met name bedoeld voor de mensen van wie een familielid is bijgezet in de crypte, maar ook anderen zijn welkom. Er zijn verhalen en gedichten en het geheel wordt omlijst met muziek van het Vredeborst-trio.

Utrecht-Zuid Wilhelminakerk

www.wilhelminakerkutrecht.nl

Elke donderdag is er Inloop van 14.30 tot 16.00 uur in de Huis-

kamer van de Schildersbuurt, Hobbemastraat 41. Op donderdag 4 oktober, Dierendag, vertonen we tijdens de inloop (Huiskamer, Hobbemastraat 41) de film 'Kedi'. In Istanboel wonen honderdduizenden katten: ze zijn van niemand en zijn onderdeel geworden van het leven in de stad. In deze documentaire zien we hoe de katten het leven in de stad en zijn inwoners beïnvloeden. De mensen van het Wijkinformatiepunt Oost komen op de Inloop van 11 oktober langs om te vertellen over het Wijkinformatiepunt en om al uw vragen erover te beantwoorden.

Op woensdag 10 oktober (en een aantal keren daarna) buigen we ons tijdens de Bijbel en Kunst-ochtend over het boek Openbaring, met afbeeldingen van kunst erbij. Deze keer gaat het over Openbaring 4, 5 en 7. Wie de Bijbel eens op een andere manier wil beleven dan alleen door te lezen/horen, is welkom om 10.00 uur in de Huiskamer, Hobbemastraat 41. Ook als u/je nog niet eerder hebt meegedaan met deze kring of niet goed thuis bent in de bijbel: geen probleem, welkom! Graag even vooraf aanmelden bij ds. Marian van Giezen, 06-1841 9992 of e-mail: predikant@wilhelminakerkutrecht.nl.

www.protestantszuilen.nl

Kerk op Zuilen is na de zomer goed van start gegaan! Al in het eerste weekend van september was er een prachtig zaterdagprogramma: de kerk open, gelegenheid om voedsel en kleding in te zamelen, muziek door kerkmusici en gemeenteleden (harp, blokfluit, orgel, clavecimbel), gelegenheid voor gesprek, alle vrijwilligers van Kerk op Zuilen in het zonnetje, en ten slotte een gezellige barbecue. Zondag ging onze interim-predikant ds Leo Oosterom voor in een mooie startviering, en genoten we van koffie met heerlijk daarbij.

Dit najaar gaan we in Zuilen verder in gesprek over onze wijze van vieren: met de nieuw gevormde commissie vieren, maar ook met de gemeente op een aantal toerustingsavonden. We werken verder aan onze visie op kerk zijn in de wijk, ook straks in ons nieuwe 'Kerk en klooster op Zuilen'.

In oktober zijn we blij met een aantal gastvoorgangers, die de veelkleurigheid van onze gemeente weerspiegelt! Op zondag 7 oktober gaat ds Peter van der Schans voor. Zondag 14 oktober is er een viering van Schrift en Tafel, met als voorganger ds Mirella Klomp. Dr. Maarten Wisse, recent bevestigd als predikant met een bijzondere opdracht, vanwege zijn werk als hoogleraar dogmatiek aan de Protestantse Theologische Universiteit, gaat voor op zondag 21 oktober. Het is fijn dat ook onze interim-predikant minstens eenmaal in de maand voorgaat in een viering, dit keer op zondag 28 oktober. Op zondag 4 november vieren we samen met mevrouw Mariecke van den Berg.

'KidSjes'

Lezer, maar geen abonnee?

Met deze bon verzekert u zich elke maand van actueel Utrechts kerknieuws. Oecumenisch van geest, inspirerende verhalen van stadgenoten en volop aandacht voor de rijke christelijke cultuur van onze stad!

Ja, noteer mij voor € 35 per jaar – tot wederopzegging – als abonnee van *Kerk in de Stad*.

Dhr/mevr/fam. voorletter(s):
naam:
straat en huisnummer:
postcode:
woonplaats:
telefoonnummer (i.v.m. controle):

Stuur de bon in een gefrankeerde envelop naar

Kerk in de Stad, Margaretha van Parmadreef 14,
3561 SR Utrecht

of stuur een e-mail naar abonnement@protestant-utrecht.nl
U ontvangt *Kerk in de Stad* per post elke maand thuis.

HULPVERLENING

Wilt u uw verhaal kwijt?
Iets bespreken?
Persoonlijk contact?
Wij hebben altijd tijd
voor een gesprek of chat.

• Vertrouwelijk
• Anoniem
• 24 uur per dag

**TELEFONISCHE
HULPDIENST** Utrecht
DAG EN NACHT AANDACHT

030 - 294 33 44 www.telefonischehulpdienstutrecht.nl

**Ik kies voor een afscheid
dat écht vertrouwd voelt.**

Wilt u dat zij uw uitvaart straks in
vertrouwde handen kunnen geven?
Kies dan voor een lidmaatschap bij
Barbara Uitvaartverzorging. Wij bieden
steun, begrip en nemen zorgen uit
handen. Zodat uw familie er niet
alleen voor staat. Altijd dicht bij U.

barbara
uitvaartverzorging
Utrecht-Vleuten

030 - 296 66 66 | www.barbarautvaart.nl

**steenhouwerij
JOH. JANSEN & Zn.**
GRAFMONUMENTEN

AL UW WENSEN IN DEZEN KUNNEN
VERWEZENLIJK WORDEN.

Gansstraat 128-130 te Utrecht
Telefoon: 030 - 2516955

REPARATIE

Klokkenatelier Jan Haasnoot

Voor al uw klokken,
barometers en horloge-
reparaties (reparatie en
verkoop)

Kees van Bohemenhof 9,
3544 MC Utrecht.

Tel: 030-6034247

www.klokken-barometers.nl

Stilte, bezinning of retraite?

Individueel of met een
groep? Welkom!
www.bijzonderdebogen.nl
Maastricht.

Reisboekhandel INTERGLOBE Reisgidsen

Landkaarten (overzichtskaarten en deelkaarten van - bijna - alle landen ter wereld

Vinkenburgstraat 7
3512 AA Utrecht
telefoon 030-2340401
www.interglobetravel.nl

Graag plaatsen wij uw advertentie in
Kerk in de Stad.

Als u een advertentie in elk nummer plaatst
ontvangt u 10% korting.

Als u graag een advertentie wilt plaatsen of vragen
hebt over adverteren in *Kerk in de Stad* kunt u een
e-mail sturen naar:

advertenties@protestant-utrecht.nl
of telefoneren naar: 030 273 75 40.

Ad Voogt fonds in uw testament?

Ook u kunt bijdragen aan de toekomst van de
PGU door het Ad Voogt fonds op te nemen in uw
testament. Uit dit fonds financieren we projecten die
de wijkgemeenten ondersteunen en vitaler maken.
Bijvoorbeeld door een missionair predikant te
beroepen, of een jeugdworkester in te zetten. Vaak kunnen
zulke krachten niet bekostigd worden uit de reguliere
inkomsten. Uw geld wordt zo goed besteed voor de
toekomst van uw kerk! Vragen? bestuurssecretariaat@protestant-utrecht.nl of bel 030 2737 540.

Pauline Res & Hiske Alting

gewaardeerd met een 9,8

alting uitvaarten

06 45 363 220 (dag & nacht)
Geertekerkhof 3 • 3511 XB Utrecht

ruimte voor afscheid

alting uitvaarten

www.narratio.nl

Het adres voor
inspirerende uitgaven,
projecten en tijdschriften.

Lauteslager
makelaars & taxateurs
Catharijnesingel 100 Utrecht
030-231 51 86
ons volledige woningaanbod
www.lauteslager.nl

Abonnement op collectebonnen

U koopt regelmatig collectebonnen, maar na het uitgeven
van de laatste bonnen vergeet u nieuwe te bestellen? Of
u bent nog geen gebruiker van collectebonnen, maar het
overkomt u regelmatig dat u geen muntgeld hebt voor de
collecte? Aan al dat ongemak kunt u nu een einde maken
door een abonnement te nemen op collectebonnen.

Hoe werkt het? Op de website van de Protestantse
Gemeente Utrecht (PGU) vindt u een rubriek Geld-
zaken. Daar kunt u een bestelformulier openen waarop u
precies kunt invullen welke coupures en welke aantallen
u per kwartaal wenst te ontvangen. Betaling verloopt via
automatische incasso, waarbij het bedrag een week van te
voren van uw rekening wordt afgeboekt. U ontvangt de
nieuwe kaarten aan het begin van ieder kwartaal.

Meer informatie: www.pgu.nl > geldzaken > collectebon-
nen, rechtstreeks: www.pgu.nl/collectebonnen of neem
contact op met het kerkelijk bureau PGU: (030) 27 37
540, e-mail: bestuurssecretariaat@protestant-utrecht.nl

Digitaal abonnement *Kerk in de Stad*

Een digitaal abonnement is ook mogelijk.
De kosten zijn dan € 20,-. Dit is € 15,- goedkoper
dan het postabonnement. Voor aanmelding zie:
<http://protestant-utrecht.nl/kerkindestad/>

Prins
Schoonmaakdiensten

Betrouwbaar
Prettig
Professioneel

- Schoonmaakonderhoud
- Glazenwassen
- Gevelreiniging
- Vloeronderhoud
- Opleveringsschoonmaak
- Dieptereiniging

Schaveningstraat 37 • 3534 AS Utrecht
030-2468810 • www.prinsbv.nl

PCB werd opgericht door leden van de Protestantse kerken in Utrecht in 1933

De kernwaarden van onze oprichters
zijn voor ons nu nog steeds leidend bij het
verzorgen van uitvaarten

Uitvaartleiders: David van de Waal en Manja Scholten

**Dag en nacht bereikbaar voor directe hulp
na overlijden (030) 262 2244**

PCB
UITVAARTZORG

Meer informatie: pcbuitvaartzorg.nl

PCB UTRECHT
PCB BILTHOVEN
PCB NIEUWEGEIN
PCB VIANEN

Donaudreef 25
3561 EL Utrecht
[030] 262 2244

BGNU

INSTALLATIEBEDRIJF VOSSEBELT

Installatiebedrijf Vossebelt B.V. is al **bijna 50 jaar** een vakkundige
partner voor al uw werkzaamheden op het gebied van:

- Centrale verwarming
- Luchtverwarming
- Stadsverwarming
- Koeling
- Mechanische ventilatie
- Loodgieters werkzaamheden
- Service en onderhoud
- Verhuur, lease en verkoop CV-ketels
- Ontstoppingswerkzaamheden
- Regeltechniek
- Duurzame energie
- Zonnepanelen

CV-ketel
onderhouds-
contract
€ 78,-
excl. btw

24 uren
storingsdienst

G-SNed UNETO-VNI STEK W ES INSTAL

Pakketboot 5 | 3991 CH Houten | Tel. (030) 2885108 | info@vossebelt.org
U vindt ons op bedrijventerrein de Meerpaal | **Kijk op onze website www.vossebelt.org**

Alle kerkgebouwen zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Kerkgebouwen aangegeven met *zijn voorzien van een aangepast toilet.

Protestantse kerken binnen de PGU

Begane Grond (pioniersplek) Hobbemastraat 35 **Diensten 19:30 uur** 07-10 Pioniersviering 21-10 Pioniersviering

Blossom Grave van Solmsstraat 4 **Diensten: 11:00 uur** 07-10 eten en vieren 21-10 eten en vieren

Domkerk * Domplein **Diensten: 10:30 uur** 07-10 ds. N.J. de Jong-Dorland, Doopzondag, dienst van Schrift en Tafel, m.m.v. de Domcantorij 14-10 19:00 vesper 21-10 ds. S.L.S. de Vries, dienst van Schrift en Tafel, m.m.v. de Domcantorij 28-10 19:00 vesper 21-10 ds. N.J. de Jong-Dorland, dienst van Schrift en Tafel, m.m.v. de Domcantorij 28-10 19:00 vesper

Haven, De* Marco Pololaan 185-187 **Diensten: 16:30 uur** 07-10 17:30 Havenmaaltijd 14-10 Havenaker (aanbidding + bijbelstudie) 21-10 Havenvuur (bijbelverhaal staat centraal) 28-10 Havenanker (aanbidding + bijbelstudie)

Jacobikerk * St. Jacobsstraat 171 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. V.V.P. Vermeulen 07-10 17:00 ds. J.T. de Koning (Alphen a/d Rijn) 07-10 19:30 Avondgebed 14-10 ds. V.V.P. Vermeulen 14-10 17:00 prof. J. Muis (Utrecht)

kerkdiensten

14-10 19:30 ds. M. Bergsma (Utrecht), avonddienst 21-10 17:00 ds. C.M.A. van Ekris (Zeist) 21-10 19:30 Avondgebed 21-10 10:00 ds. D.M. van de Linde (Rotterdam) 28-10 ds. V.V.P. Vermeulen, Viering Heilig Avondmaal 28-10 17:00 ds. V.P. Vermeulen 28-10 19:30 Mariëlle Jochems (Utrecht), avonddienst

Janskerk, EUG Oek. Studentengem.* Janskerkhof 26 **Diensten: 11:00 uur** 07-10 past. J. Bosman 14-10 ds. J. Nottelman 21-10 ds. T. van Montfoort 28-10 M. Geurtsen

Johannescentrum * Moezeldreef 400 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 ds. Toos Wolters 14-10 ds. Erna Treurniet 21-10 Kees Wijnen en Bettina van Santen (Verhaal halen) 28-10 ds. Toos Wolters

Kerk op Zuilen, Oranjekapel * Amsterdamsestraatweg 441-A **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. P.M. V.V. van der Schans 14-10 mevr. dr. Mirella Klomp, Heilig Avondmaal 21-10 prof. dr. Maarten Wisse 28-10 ds. Leo Oosterom

Marcus-Nicolaïgemeente * Nicolaaskerkhof 9 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. Dirk Neven, Israëlzondag 07-10 17:00 vesper, vespercommissie en ds. Dirk Neven 14-10 ds. Hans Koops, experimentele dienst 21-10 ds. Hans Koops, oogstdienst 21-10 17:00 vesper, vespercommissie en ds. Hans Koops

28-10 ds. Hans Koops, doopdienst

Nieuwe Kerk Bollenhofsestraat 138a **Diensten: 10:00 uur** 07-10 Lydia Kansen 14-10 Dirk de Bree 21-10 Arnold van Heusen 28-10 Richard Saly

Roobolkapel Cornelis Roobolstraat 86 **Diensten: 10:00 uur** 14-10 Roobolviering 28-10 Roobolviering

Tuindorpkerk * Prof. Suringarlaan 1 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. P. Dronkers, Israëlzondag, Schrift- en Tafeldienst 14-10 ds. P.J. Rebel, ZWD dienst 21-10 dr. R.L. Haan 28-10 drs. M. Jonker

Wijkplaats, de Johan Camphuijsstraat 101 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. D. Meijvogel 14-10 ds. E. Plaisier 21-10 ds. D. Meijvogel 28-10 ds. B. Wallet

Wilhelminakerk * Hobbemastraat 35 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 10:00 ds. K. Vos 21-10 10:00 ds. M. van Giezen

Buiten de PGU

Baptisten Gemeente Utrecht ‘Silo’ Herenstraat 26-34 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 dr. Henk Bakker, Baptisten Seminarium, Heilig Avondmaal 14-10 drs. Piet Brongers 21-10 ds. Arjan Noordhoek, zangdienst 28-10 ds. Arie de Boer

Doopsgezinde Gemeente * Oudegracht 270 **Diensten: 10:00 uur**

07-10 ds. Ineke Reinhold 14-10 ds. Carolien Cornelissen 21-10 zr. Lentien Niemantsverdriet 28-10 zr. Rinske Phaff

Evang.-Lutherse kerk (De Wartburg) Kennedylaan 16 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 dhr. G. Krul 14-10 ds. K. Storch, Heilig Avondmaal 21-10 mw. A. van der Schrier 28-10 ds. C.P. Bouman

Evang.-Lutherse kerk (Hamburgstr.) Hamburgerstraat 9 **Diensten: 10:30 uur** 06-10 19:00 ds. Chr. Karrer, Duitstalige dienst 07-10 ds. C. van Opstal, Heilig Avondmaal 14-10 ds. S. Gradl 21-10 ds. H. Mudde 28-10 ds. Chr. Karrer & ds. C. van Opstal, Gemeentezondag, Heilig Avondmaal

Geertekerk, Remonstrantse Gem. Utr.* Geertekerkhof 23 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 ds. Florus Kruyne 14-10 ds. Alleke Wieringa 21-10 ds. Pieter Dronkers 28-10 ds. Corrie van Egmond

Holy Trinity Church Van Limburg Stirumplein **Diensten: 14:30 uur** 14-10 Brewer

Huis van Vrede Van Kleffenslaan 1 **Diensten: 11:00 uur** 07-10 viering met Marokkaans ontbijt 14-10 viering met Marokkaans ontbijt 21-10 viering met Marokkaans ontbijt 28-10 viering met Marokkaans ontbijt

ICF Utrecht Mattheüskerk Hendrika van Tussenbroeklaan 1a **Diensten: 14:00 uur** 07-10 ds. J.H. Bonhof 14-10 ds. J.H. Bonhof 21-10 ds. J.H. Bonhof 28-10 ds. J.H. Bonhof

Jeruzalemkerk, Nederlands Gereformeerde Kerk Troosterlaan 65 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 Hanny Röhm 14-10 ds. A. Siebenga, Loosdrecht (Cons.) 21-10 ds. Koos Jonker, Nijmegen 28-10 Peter Sierksma

Johannes Bernarduskerk, Gem. Wladimirska Oranje Nassaulaan 2 **Diensten: 10:30 uur** 21-10 celebrant: Vader Paul Brenninkmeijer

Oecumenische onderwegkerk Blauwkapel Kapeldwarsweg 21 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 pastor M. de Meij 14-10 pastor C.J. Baan 21-10 ds. E. de Boom 28-10 pastor G. Weersink

Oud-Katholieke Parochie Utrecht Ste. Gertrudis Willemsplantsoen 2

Diensten: 10:00 uur 07-10 Pastoor Jutta Eilander 14-10 Pastoor Bernd Wallet, m.m.v. BKU koor o.l.v. Hanna Rijken 21-10 Pastoor Jutta Eilander 28-10 pastoors B. Wallet en J. Eilander, Allerheiligen met gedachtenis Allerzielen

Pieterskerk Pieterskerkhof 5 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 ds. M. Badry 14-10 ds. A. Van 't Spijker 21-10 ds. M. Badry 28-10 ds. M. Badry, Reformatiezondag, Avondmaal

Torenpleinkerk Schoolstraat 5, Vleuten **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. I. Otten 14-10 ds. P. Bouman 21-10 ds. P. Bouman 28-10 ds. I. Otten

ziekenhuizen

Diakonessenhuis Bosboomstraat 1 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. Hanneke Huibers 14-10 ds. Florus Kruijne 21-10 pastor Willeke Oldenhof 28-10 ds. Marian van Giezen

St. Antonius ziekenhuis Soestwetering 1 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. N.T. Overvliet van der Veen, m.m.v. koor Vleuten/De Meern 14-10 ds. N.T. Overvliet van der Veen 21-10 mw. C.J. Koek-Straus, m.m.v. koor Gideon 28-10 ds. J.J. Tersmette

UMC Stiltencentrum Heidelberglaan 100 **Diensten: 10:00 uur** 14-10 pastor L. Berkhout 28-10 pastor M. Wisse

Willem Arntsz Huis Lange Nieuwstraat 119 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 pastor Karien van Roermund 14-10 ds. Lydia Meiling 21-10 dhr. Bart van Empel 28-10 pastor Karien van Roermund

zorgcentra

Huis aan de Vecht, ‘t Costa Ricadreef 9 **Diensten: 19:30 uur** 05-10 ds. Storch

Rosendael Indusdreef 5 **Diensten: 10:45 uur** 07-10 pastor Jos Hettinga, Woord en Communie 21-10 Atty Boxman, Woord en Tafel

Swellengrebel Burg. F. Andreaelaan 100 **Diensten: 10:15 uur** 07-10 past. werker Th. Peereboom, oecumenische dienst 28-10 dhr. G. Krul, dienst van Schrift en Tafel

Tamarinde Neckardreef 6 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 geen viering 14-10 ds. Meynen 21-10 mw. vd Klij-van Wijnbergen 28-10 mw. vd Schrier

Transwijk Hof van Transwijk 16 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 ds. N.V. den Bok, Israëlzondag, m.m.v. Agnes van Laar sopraan 14-10 dhr. A. Vaartjes 21-10 ds. J.E. Riemens 28-10 ds. N. Meynen, Nationale Bijbelzondag

Tuindorp Oost Winklerlaan 365 **Diensten: 10:30 uur** 07-10 René Kil, PGU 14-10 Phil Jacobs, RK 21-10 Gerrit Krul, dienst van Schrift en Tafel, PGU 28-10 Peter Koper, RK

Zuylenstede Perudreef 8 **Diensten: 10:00 uur** 07-10 ds. J.E. Riemens, Israëlzondag m.m.v. Dennis de Bruijn piano 14-10 ds. R.E. van de Wal 21-10 ds. B. Wallet, Heilig Avondmaal 28-10 mw. A. Deuzeman, Nationale Bijbelzondag

Door-de-week

Getijdegebeden in de Domkerk: Maandag 7 uur: ochtend gebed Maandag t/m zaterdag 12:30 uur: middaggebed Iedere woensdag en iedere zondag 19:00 uur: vespers

Stiltencentrum Hoog Catharijne Godebaldkwartier 74 Vanaf Utrecht Centraal Station: Ga vanaf stationsplein (met bollendak) naar entree Hoog Catharijne, ga dan richting Moreelsepark en volg de borden met “Stiltencentrum” (uiteindelijk linksaf).

LEESROOSTER

De komende weken vermeldt het leesrooster van het Nederlands Bijbelgenootschap de volgende bijbelgedeelten:

zo 30 sept Rechters 10:6-18
ma 1 okt Rechters 11:1-11
di 2 okt Rechters 11:12-27
wo 3 okt Rechters 11:28-40
do 4 okt Psalm 35:1-10
vr 5 okt Psalm 35:11-28
za 6 okt Marcus 10:1-16

zo 7 okt Marcus 10:17-31
ma 8 okt Rechters 12:1-7
di 9 okt Rechters 12:8-15
wo 10 okt Rom 16:1-16
do 11 okt Rom 16:17-27
vr 12 okt Deut 14:1-21
za 13 okt Deut 14:22-29

zo 14 okt Deut 15:1-11
ma 15 okt Deut 15:12-23
di 16 okt Deut 16:1-17
wo 17 okt Rechters 13:1-14
do 18 okt Rechters 13:15-25
vr 19 okt Rechters 14:1-20
za 20 okt Rechters 15:1-20

zo 21 okt Marcus 10:32-45
ma 22 okt Marcus 10:46-52
di 23 okt Rechters 16:1-3
wo 24 okt Rechters 16:4-22
do 25 okt Rechters 16:23-31
vr 26 okt Openbaring 1:1-8
za 27 okt Openbaring 1:9-20

zo 28 okt Openbaring 2:1-7
ma 29 okt Openbaring 2:8-11
di 30 okt Openbaring 2:12-17
wo 31 okt Openbaring 2:18-29
do 1 nov Openbaring 3:1-6
vr 2 nov Openbaring 3:7-13
za 3 nov Openbaring 3:14-22

Ongedwongen sfeer tijdens het ZinindeZomerFestival

Kristel van der Horst

Het was een klein feestje van jonge en oudere buurtbewoners in de Wilhelmina afgelopen zomer. Samen koken, samen eten, samen film kijken en erover doorpraten. In de tuin werd gelounged door de ouders, terwijl de kinderen op een speelse en verstillende manier het Noachverhaal beleefden (met ‘Godly Play’). En tot slot was er een kleiworkshop over psalm 23. Het festival kan nog wel wat meer naamsbekendheid gebruiken, maar voor zo’n mooie tijd samen doe je het als pionier! (meer foto’s: beganegrond.nu)

DOMKERKLEZING OVER 'HET GROOTSTE MUSEUM VAN NEDERLAND'

Religieus erfgoed in de kijker

Bram Schriever

Vrijdag 5 oktober verzorgt dr. Anique de Kruijf de jaarlijkse Domkerklezing. Deze lezing is een initiatief van Stichting Vrienden van

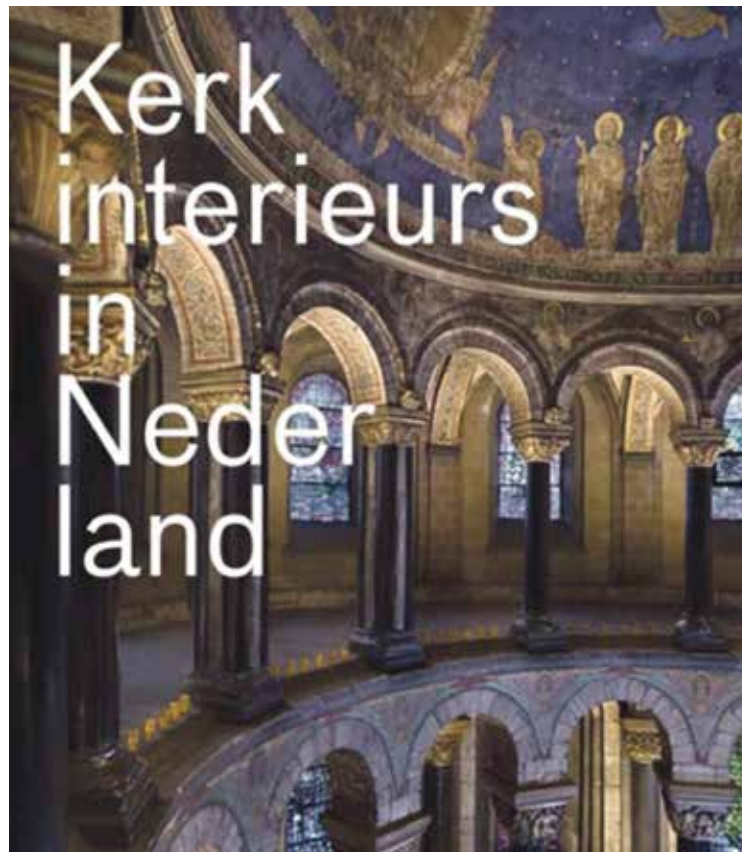
* Dr. Anique de Kruijf (1981) is kunsthistoricus en journalist. Zij is afdelingshoofd Erfgoed in Kerken en Kloosters bij Museum Catharijneconvent. De erfgoedspecialisten uit haar team waarden en registreren kerkelijke kunstcollecties.

de Domkerk en begint om 16.00 uur. Natuurlijk is er ook een (passende) muzikale bijdrage. Na afloop bent u welkom voor een hapje en een drankje.

Dit jaar staat de Domkerklezing in het teken van 'het Grootste Museum van Nederland'. Het Grootste Museum van Nederland is een initiatief van Museum Catharijneconvent. In 2016 publiceerde het museum het monumentale boek Kerkinterieurs in Nederland. Dit boek vormde de inspiratie om de kerken in Nederland bekender en toegankelijker te maken voor het grote publiek. Dertien prachtige monumenten waaronder de Domkerk, staan aan de basis van het project en het breidt zich nog steeds uit.

Dr. Anique de Kruijf zal in haar lezing drie parels uit het boek middels woord en beeld onder de aandacht brengen. Behalve natuurlijk de Domkerk staan ook de Portugese Synagoge te Amsterdam en de Münsterkerk te Roermond in de kijker.

Auteur is voorzitter van de stichting Vrienden van de Domkerk.

* Het boek Kerkinterieurs in Nederland is het resultaat van een tweejarig project waarin 100 kerken werden gefotografeerd door de Nederlandse fotograaf Arjan Bronkhorst. Alle kerken zijn beschreven door een team van vijftig schrijvers en deskundigen. Kerkinterieurs in Nederland is het standaardwerk over het Nederlandse kerkinterieur. Het boek is op 5 oktober in de Domkerk te koop.

Dick van Dijk

Na het Welmersfestival heeft een aantal Utrechtse cultuurorganisaties de handen ineen geslagen om tussen 16 en 25 november een aantal concerten en voorstellingen te organiseren rondom het thema 'Mystieke Vrouwen'. Van Utrecht is bekend dat er in vier kerken vrouwen waren ingekluisd, Suster Bertken is de bekendste. Maar in de Jacobikerk is de kluis waar Alyt Ponciaens ruim dertig jaar heeft gezeten nog aanwezig; het is het enige voorbeeld van zo'n kluis in heel Nederland.

Het festival wordt voorafgegaan door een drietal concerten in oktober. Op zondag 7 oktober is er om 16.00 uur een concert in de oud-katholieke kathedraal Ste Gertrudis, door drie talentvolle moderne vrouwen: Marjon Strijk, Eveline M. Jansen en Lucia van Vugt.

Op 13 en 14 oktober zijn er concerten in respectievelijk de Geertkerk (20.15 uur) en de Torenpleinkerk door het Kamoroor De Nieuwe Vaart uit Vleuten. Zij brengen onder leiding van dirigent Michiel Rozendal een programma met als titel 'a Female Touch'.

Hildegard

Een van de hoogtepunten in het Festival is de Opera 'Hildegard' die twee avonden in de Nico-

* 'Power woman' Hildegard von Bingen is een van de hoofdfiguren op het Festival Mystieke Vrouwen.

laikerk zal worden uitgevoerd. 'Power woman' Hildegard von Bingen (1098-1179) was mystica, feministe avant la lettre en componiste met grote verbeeldingskracht. Haar mysteriespel Ordo Virtutum wordt als één van de eerste voorlopers van de opera

gezien. Steven Kamperman heeft zich door deze muziek laten inspireren toen hij het werk 'Hildegard Opera in de kerk' schreef. De muziek is een ontmoeting van Middeleeuwse modale melodieën met eigentijdse gecomponeerde muziek.

In de Jacobikerk zullen we op 17 november kennis maken met Alyt Ponciaens, gezongen gregoriaanse muziek maar ook moderne muziek op het monumentale orgel. Na de voorstelling wordt de film 'Into great silence' vertoond. De film 'Vision' draait op 19 november in de Torenpleinkerk van Vleuten.

Stabat Mater

In het Stabat Mater van Pergolesi weent Maria over het lijden dat haar Zoon moest ondergaan. De indrukwekkende muziek zal die avond klinken op het orgel van de Tuindorperkerk, als begeleiding voor een strijkersensemble en twee zangers. De muziek wordt ondersteund door afbeeldingen van Maria die weent bij het kruis zoals we die kunnen vinden in Utrechtse musea en kerken.

Het festival wordt op 25 november afgesloten met een feestelijke vesper ter gelegenheid van de 35ste verjaardag van de Schola Davidica. Jan Hage heeft voor deze gelegenheid een nieuwe compositie gemaakt met als inspiratie de muziek van Hildegard von Bingen. Meer informatie over de overige concerten en activiteiten is te vinden op de website mystiekevrouwen.nl; via deze site kunnen ook de kaarten voor de verschillende voorstellingen worden gekocht.

kerk in de stad

IS EEN UITGAVE VAN DE
PROTESTANTSE GEMEENTE
UTRECHT EN VERSCHIJNT
MAANDELIJKS

REDACTIE

Elly Bakker,
Sietske Gerritsen,
Arnold Rietveld
Frans Rozemond
Agnes Stekelenburg

HOOFDREDACTEUR

Peter van der Ros

REDACTIEADRES

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
e-mail: redactiekerkindstad
@protestant-utrecht.nl

Dit blad verschijnt maandelijks op de laatste of eerste vrijdag.
Artikelen en berichten uiterlijk op de maandag van de week vóór verschijning naar:
kerkindstad@protestant-utrecht.nl
Kopij kerkdiensten mailen naar:
preekrooster@protestant-utrecht.nl

WIJKCORRESPONDENTEN

Citypastoraat Domkerk:
Bram Schriever
Eglise Wallonne (Pieterskerk):
Grietje Hofman
EUG Oekumenische
Studentengemeente (Janskerk):
Rik Boonstra
De Haven: Wilma Wolswinkel
Jacobikerk: Francis Boer
Wilhelminakerk: Marian van Giezen
Marcus-Nicolaïkerk: Karin Blaauw
Nieuwe Kerk: Hanneke Monsuur
Johannescentrumgemeente:
Francis Prins
Tuindorperkerk: Jan Verkerk
Kerk op Zuilen: Marloes Dankers

ADMINISTRATIE

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
abonnement@protestant-utrecht.nl
Voor een abonnement op Kerk in de Stad vragen wij per adres een bijdrage van 35 euro per jaar in de productie- en verzendkosten. Elk jaar ontvangt u in september een acceptgiro om de betaling te voldoen.

ADVERTENTIES

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
Tarief op aanvraag, sluitingstijd tien dagen voor verschijning.
Aanleveren van advertenties:
advertenties@protestant-utrecht.nl

BANKRELATIE

PGU - Kerk in de Stad
NL21 FVLB 0699 5436 57

GRAFISCHE VERZORGING

theologische uitgeverij Narratio®,
Gorinchem
www.narratio.nl